

Χορευτικό της Ραχούλας

ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ

Χρονικά

ΚΩΔΙΚΟΣ 4171

ΕΤΟΣ 30ο - ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 128 - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2023
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΝΑ ΤΡΙΜΗΝΟ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΡΑΧΟΥΛΑΣ
Εκδότης σύμφωνα με το Νόμο: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΣΙΟΥΛΑΣ - Τηλ. 6976777462

Ξέφραγο αμπέλι η μεσαιωνική Θεσσαλία

Γράφει ο Λάμπρος Γριβέλλας
lampgriv@gmail.com

Σαν να μη έφταναν όσα υπέφερε η Θεσσαλία από τις επιδρομές γειτονικών λαών, ο πλούτος που διέθετε η γη και τα πλούσια λιμάνια της προσέκλυσαν και λαούς του ευρύτερου ευρωπαϊκού χώρου. Ανάμεσα σ'εκείνους ξεχωρίζουν οι Νορμανδοί, οι Φράγκοι και οι Καταλανοί.

Οι Νορμανδοί

Πρώτοι επέδραμαν οι Νορμανδοί. Νορμανδοί σημαίνει άνθρωποι του Βορρά. Οι ίδιοι ονόμαζαν τους εαυτούς τους Βίκινγκς και στα βυζαντινά χρόνια ήταν γνωστοί ως Βάραγγοι. Ήταν γνωστοί από παλιά για τις επιδρομές τους στα παράλια της κεντρικής και Νότιας Ευρώπης, κατά τις οποίες έκαναν πειρατικές και επανέρχονταν στα βόρεια κρυσφύγετά τους, το φθινόπωρο. Από τον 9ο αιώνα όμως ορισμένες φυλές εγκαταστάθηκαν μόνιμα στη Βόρεια Ιταλία.

Οι Βυζαντινοί αυτοκράτορες τους χρησιμοποίησαν πολλές φορές ως μισθοφόρους σε πολέμους και επίσης πολλές φορές ήλθαν σε σύγκρουση μαζί τους. Με τον καιρό ενδυναμώθηκαν, εκμεταλλεύτηκαν την αδυναμία του βυζαντινού κράτους να τους αντιμετωπίσει και έτσι κατάκτησαν ολόκληρη την Ιταλία. Αργότερα πέρασαν στην Κέρκυρα και από εκεί στην Κεντρική και Νότια Ελλάδα. Στη Θεσσαλία οι Νορμανδοί εισέβαλαν το 1085, κυριέψαν τα Τρίκαλα και πολιόρκησαν τη Λάρισα, την οποία δεν κατόρθωσαν να κυριέψουν, διότι ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Αλέξιος κατάφρασε με αρκετό στρατό και τους κατανίκησε σε μια μάχη στα Τέμπη. Οι Νορμανδοί εγκατέλειψαν τη Θεσσαλία, αλλά εγκαταστάθηκαν μόνιμα

Νορμανδός πολεμιστής

Συνέχεια στην 3η σελ.

Σ' αυτό το φύλλο θα διαβάσετε...

1. Λάμπρου Γριβέλλα: "Ξέφραγο αμπέλι η μεσαιωνική Θεσσαλία"σελ. 1-3
2. Γιώργου Δ. Κατσιούλα: "Αρχαίες πόλεις στην περιοχή του νομού Καρδίτσας"1-6
3. Βασιλή Καραγιάννη: "Το αρχαιότερο σωζόμενο μαγαζί του χωριού μας"1-5
4. Άγγελου Ζαχαρόπουλου: "Σαρακατσαναίοι"1-4
5. Νίκου Κατοίκου: "Συνέπεια λόγων και έργων"1-4
6. Μάρκου Παππά: "Κάμεις-Πάθειες"1-8
7. Παναγιώτη Αγ. Κατσιούλα: "Η κρουσταλλένια βρύση"1-4
8. Γιάννη Τουρναβίτη: "Ταξίδι στη μνήμη"1-8
9. Κοινωνικά - Συνδρομές - Ανέκδοτο2
10. Για τους μικρούς μας φίλους: "Χειμώνας" (ποίημα Μάρκου Παππά)2
11. "Η τσελιγκοπούλα" (ποίημα Σπύρου Καραμούντζου)2
12. Αποτελέσματα Περιφερειακών και Δημοτικών εκλογών2
13. Του κόσμου τα περιέργα2
14. Γιατί το λέμε3
15. "30 χρόνια "Ζωγλοπτικά Χρονικά"6
16. Δήμος Αγράφων6
17. Μη λησμονούμε το '407
18. Σούλας Τόσκα-Κάμπα: "Στου Ντεληδμήμου το μαντρί..." ...9
19. Βαγγελή Αποστολού: "Του γέρο του παράπονο" (ποίημα)...9
20. Παναγία Αποστορίτισσα9
21. "Παγκόσμια Ημέρα Τουαλέτας"9
22. Νικολάου Πολίτη: "Οι παραδόσεις του ελλην. λαού"9
23. "Δελφικά Παραγγέλματα"10
24. Ξαναγυρίζοντας στα παλιά: "Κατσαμάκι"10
25. Χρυσάφι το γαϊδουράγαλο!10
26. Ζωγλοπτικά διηγήματα του Λ. Γριβέλλα: "Οι καλικάντζαροι", "Στο Παλινόρι"11
27. Το χρονόγραμμά μας: "Ο πρώτος κατακλισμός της Θεσσαλίας"12
28. Φθινόπωρο (ποίημα-χρώματα)12

Αρχαίες πόλεις στην περιοχή του Ν. Καρδίτσας

Οι αρχαίες πόλεις που βρίσκονται μέσα στα όρια του σημερινού νομού Καρδίτσας καθώς και εκείνες της αρχαίας Θεσσαλίας γενικώς, έχουν καταστραφεί από τα προχριστιανικά ακόμα χρόνια. Ό,τι περισώθηκε από εκείνες είναι τα υπόγεια τμήματα κτιρίων, σταδίων κλπ. και διάφορα πολιτισμικά στοιχεία (αγάλματα, τάφοι κ. ά.), τα οποία οφείλουν την διάσωσή τους στην ιλύ (λάσπη) που τα σκέπασε και στοργικά τα προστάτεψε από τη φθορά των αιώνων και από τους αρχαιοκάπηλους. Οι πληροφορίες

Γράφει ο Γιώργος Δ. Κατσιούλας

Συνέχεια στην 6η σελ.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟ ΣΩΖΟΜΕΝΟ ΜΑΓΑΖΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Γράφει ο Βασίλης Χρ. Καραγιάννης

Η λέξη Μαγαζί είναι αραβική και στα ελληνικά μεταφράζεται εμπορικό κατάστημα. Το μαγαζί είναι ένας θεσμός, ένα όργανο, ένας φορέας που προσφέρει κοινωνική υπηρεσία διακινώντας και εφοδιάζοντας οικισμούς μικρούς ή μεγάλους με γεωργικά και βιομηχανικά προϊόντα, τα οποία δεν παράγονται στον τόπο όπου διαβιούν άνθρωποι συμβάλλοντας έτσι εις την βελτίωση της ζωής των κατοίκων.

Εκτός του εφοδιασμού των οικογενειών με προϊόντα απαραίτητα για την καθημερινότητα, τα μαγαζιά αποτελούν και κέντρα

Συνέχεια στην 5η σελ.

ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΑΙΟΙ

Γράφει ο Άγγελος Ζαχαρόπουλος, Επίτιμος Διευθυντής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πρ. Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Γεωργίας μέλος της Κεντρικής Επιτροπής Διαπαιρέσεων για την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ (ο τελευταίος επίσημος).

Το πρόσφατο αστυνομικό επεισόδιο που είχε ως συνέπεια το θάνατο ενός νεαρού Ρομά, έδωσε αφορμή να γραφούν διάφορα άρθρα και σχόλια. Σ' ένα από αυτά διάβασα ότι "η ελληνική κοινωνία τρέφει εναντίον των Ρομά κάποια ξεχωριστή εμπάθεια και τους στιγμα-

Ο αρχισέλλυγας Άγγελος Σπύρου Ακριβάκης, παππούς του συγγραφέα.

Συνέχεια στην 4η σελ.

Συνέπεια λόγων και έργων Από το βιβλίο του "Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ"

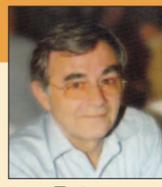
Μία από τις μεγαλύτερες αντινομίες του ανθρώπου είναι και το χάσμα ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη. Αιτίες της φοβερής αυτής ασυνέπειας είναι, ανάμεσα στα άλλα, και οι εξής τρεις: Η αδυναμία, η σκοπιμότητα (ιδιοτέλεια, παραπλάνηση, υπολογισμός) και ο εγωισμός. Επειδή τα λόγια εύκολα λέγονται χωρίς αντίκρισμα πράξεων τις πιο πολλές φορές, γι' αυτό κανείς δεν μπορεί να κριθεί μόνο από τα λόγια του. Ποτέ δεν θα έπειθε ο Χριστός χωρίς τη σταύρωση ούτε ο Σωκράτης χωρίς το κώνειο· το ίδιο και οι τόσο μάρτυρες της Πίστης, της Πατρίδας και της επιστήμης χωρίς τις θυσίες τους.

Γράφει ο Νίκος Κατοίκος Κλασικός Φιλολόγος

Συνέχεια στην 4η σελ.

ΚΑΜΕΙΣ - ΠΑΘΕΙΣ

Γράφει ο Μάρκος Παππάς

Είναι γνωστό ότι η ληστοκρατία στην Ελλάδα γνώρισε ιδιαίτερη "άνθηση" μετά την απελευθέρωσή μας από τους Τούρκους και την ίδρυση του ελληνικού κράτους, με κάποιες ιδιαίτερες εξάρσεις του προβλήματος κατά καιρούς, και κράτησε μέχρι τη δεκαετία του 1930 (μέχρι την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου). Κράτησε δηλαδή έναν ολόκληρο αιώνα.

Τα αίτια πολλά, με κυριότερα την απουσία οργανωμένου κράτους και την πολιτική διαφθορά και με πιο καθοριστικό την πλήρη αδιαφορία του νεοσύστατου ελληνικού κράτους για τη μοίρα των αγωνιστών της επανάστασης, οι οποίοι για να επιβιώσουν, αφού το κράτος δεν φρόντισε να τους εξασφαλίσει κάποια εργασία, κάποια έσοδα, βγήκαν ξανά στα βουνά και

Συνέχεια στην 8η σελ.

Η Κρουσταλλένια Βρύση

Γράφει ο Παναγιώτης Αγαμ. Κατσιούλας

Το βουνό Ίταμος έχει πολλές βρύσες με κρύο και παγωμένο δροσερό και χωνευτικό νεράκι. Έχει και δυο Νερομάνες, μια στην κρανιά, κοντά στον Ίταμο και μια στις Ρίζες, πιο πάνω από την Τούρλα. Της τελευταίας το νερό το μεταφέρανε στο χωριό, στη Ραχούλα. Η Κρουσταλλένια Βρύση είναι πιο πάνω από τη Νερομάνη, στις Ρίζες, και κάτω από του Σπανού το γρέκι, περίπου στα 200-250 μέτρα. Δίπλα από τη βρύση

Συνέχεια στην 4η σελ.

Ταξίδι στη μνήμη Από το βιβλίο του "Πικρόγλυκες μπουκιές"

Του Γιάννη Τουρναβίτη*

Σαν πάρεις το δρόμο προς την Αγία Παρασκευή¹, σε τίποτα δεν θυμίζει το δρόμο της μνήμης. Το πετρόχτιστο γκαλντερίμι, τα χειροποίητα φαναράκια της παιδικής ψυχής, οι γνωστές φωνές, η χαρά ή η λύπη, ανάλογα με το εορτάσιμο.

Ο προαύλιος χώρος και τα σπίτια της γειτονιάς, το μέγεθος της εκκλησίας, καμιά σχέση με το μέγεθος της μνήμης. Στο εσωτερικό

Αφιερωμένο σε όλους όσους στο γνωστό γκαλντερίμι περπάτησαν

Συνέχεια στην 8η σελ.

Για τους μικρούς μας φίλους

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Στα έλατα πάνω
παφ, παφ τ' άσπρο χιόνι,
στον κόρφο τους μέσα
ο σπίνος τρυπώνει.
Χειμώνας!

Παφ, παφ τούφες χιόνι
στου κήπου τον φράχτη,
δεν έχει πια σπόρους
για τον τρυποφράχτη.
Χειμώνας!

Παφ, παφ κι όλο πέφτει
πυκνό τ' άσπρο χιόνι
κι ο κοκκινολαίμης
πεινάει και κρυώνει.
Χειμώνας!

Παφ, παφ κι όλα άσπρα,
τα τζάκια καπνίζουν,
γιαγιές και παππούδες
φωτιές συδαιλίζουν.
Χειμώνας!

Με σκούφο και γάντια
και κόκκινη μύτη
παιδιά απ' το σχολείο
γυρίζουν στο σπίτι.
Χειμώνας! Χειμώνας!

Μάρκος Παπάς**Η ΤΣΕΛΙΓΚΟΠΟΥΛΑ**

Την έβλεπε στον Ποταμό
τα γίδια να ποτίζει
και από κει στο Βουκολιό
να τα κατηφορίζει.

Τα σαλαγούσε με στοργή
με τσιπ και τσιπ να πάνε,
στο "Δέντρο" που ήταν η βοσκή,
πουρνάρι για να φάνε.

Κοτσίδα είχε τα μαλλιά
και κόκκινα τα χείλη,
κεντίδια σ' όλη την ποδιά
και στο λαμό μαντίλι.

Στη ρόκα έγνεθε μαλλί
για μπελερίνες δύο,
τη μια, για λούσο να φορεί,
την άλλη, για το κρύο.

Με τέχνη και στον αργαλειό
ύφαινε τα προικιά της
και της κρατούσε το ρυθμό
ο χτύπος της καρδιάς της.

Συχνά βρισκόντουσαν κι οι δυο
στη βρύση, στη ραχούλα...
γιατί ήταν τσελιγκόπουλο
κι αυτή τσελιγκοπούλα.

Τσελιγκοπούλα, σ' αγαπώ,
της είπε, να το ξέρει,
και δαχτυλίδι από χρυσό
της φόρεσε στο χέρι.

Έκτοτε,
σμίχτες στην ίδια τους τη γη,
στο σπίτι και στη στάνη,
"βαράνε στρούγκα" μια ζωή
μ' αγάπη και στεφάνι.

(Από την ποιητική Συλλογή "ΔΟΞΑΡΙΣΜΑΤΑ")

Σπύρος Κ. Καραμούντζος**ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
Περιφερειακών και
Δημοτικών εκλογών****ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ
(Πρώτης Κυριακής)**

Γραμμένοι	590
Ψήφισαν	339
Έλαβαν	
Αγοραστός Κων/νος	154
Κουρέτας Δημήτριος	48
Ταλαχούπης Νικ.	4
Τσανακούλη Ελευθερία	68
Τσιαπλές Αναστ.	30

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ

Γραμμένοι	590
Ψήφισαν	360
Έλαβαν	
Γάζος Έκτωρας	24
Γεννάδιος Ιωάννης	11
Ξυλωμένος Κων/νος	101
Τσιάκος Βασίλειος	192

Δήμαρχος Καρδίτσας
εκλέχτηκε από την πρώτη
Κυριακή ο **Βασίλειος Τσιάκος**.

**Κοινοτικοί Σύμβουλοι
Ραχούλας**

- 1) **Φέτσιος Απόστολος**,
πρόεδρος
- 2) **Κατσιούλας Κων/νος**,
σύμβουλος
- 3) **Τσιότρα Αγγελική**

Περιφερειάρχης Θεσσαλίας
εκλέχτηκε τη δεύτερη Κυριακή
ο **Δημήτριος Κουρέτας**.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ**Θάνατοι**

- **Ελευθερία Τσιμάκη**. Απεβίωσε στις 1/10/2023, πλήρης ημερών -σε ηλικία 96 ετών - η Ελευθερία, χήρα Λάμπρου Τσιμάκη, το γένος Δήμου και κηδεύτηκε στη Ραχούλα. Έζησε με αξιοπρέπεια και ανάθρεψε με καλές αρχές δυο αγόρια: τον Ξενοφώντα και τον Κώστα, εργαζόμενη σκληρά, δίπλα στον αποδημήσαντα προ ετών σύζυγό της, Λάμπρο.
- **Θωμάς Θ. Δημητρός**. Απεβίωσε στις 3/10/2023, σε ηλικία 75 ετών, ο Θωμάς Θωμάς Δημητρός, έπειτα από επώδυνη νόσο. Όπως δείχνει και το όνομα-πατρώνυμο, ο Θωμάς έζησε ορφανός εκ γενετής και ανατράφηκε από τη μητέρα του Ελένη. Ο πατέρας του, Θωμάς κι εκείνος, άφησε την τελευταία πνοή του το 1948, νεότερος σ' ένα φυλάκιο στην περιφέρεια της Καρδίτσας, κατά τον ανταρτοπόλεμο. Ο Θωμάς υπηρέτησε στην Αστυνομία και δημιούργησε οικογένεια. Η φθονερή μοίρα δεν του επέτρεψε να κλείσει φυσιολογικά τον κύκλο της ζωής του.
- **Σταματία Στ. Κορκόντζελου**. Απεβίωσε στις 6 Οκτωβρίου 2023, σε ηλικία 76 ετών, η Σταματία, χήρα +Στέφανου Κορκόντζελου, το γένος Δημητρίου Τίγκα. Με το σύζυγό της Στέφανο, και με σκληρή εργασία, ανάστησαν και σπούδασαν τα δυο αγόρια τους, τον Κώστα, ηλεκτρονικό επιστήμονα και το Γιώργο, καθηγητή μαθηματικών. Η Σταματία υπήρξε καλή σύζυγος και μητέρα και διακρίθηκε για το ήθος και το χαρακτήρα της. Στα παιδιά και στα εγγόνια της άφησε παρακαταθήκη την ευγένεια, την καλοσύνη και την αγάπη προς όλους.
- **Χρήστος Ηλία Καλαμάρας**. Απεβίωσε στις 13/11/20, σε ηλικία 80 ετών, ο Χρήστος Ηλία Καλαμάρας, Γόνος φτωχής οικογένειας από το Ζωγρί Ραχούλας, χάρη στις θυσίες της οικογένειάς του, σπούδασε δικηγόρος και σταδιοδρόμησε επαγγελματικά στην Αθήνα. Τα τελευταία χρόνια υπήρξε ιδιοκτήτης λατομείου στο Ρούσο Καρδίτσας. Έδειξε αμέριστο ενδιαφέρον για το χωριό και τους Συλλόγους του και χρηματοδότησε την έκδοση του Β' τόμου του Φωτογραφικού Λευκώματος που εξέδωσε ο Μ.Σ. Ραχούλας. Υπήρξε καλός χαρακτήρας, προσηνής και αγαπητός από όλους και ανάθρεψε με καλές αρχές τα δυο του παιδιά.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΣΤΑ Ζ.Χ. (01/09/2023 - 07/12/2023)

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΖΩΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (876)	20	ΒΑΪΟΣ ΒΡΕΚΟΣ (887)	30
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΖΑΧΑΡΗΣ (877)	50	ΜΑΡΙΑ ΝΤΑΛΛΗ (888)	20
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ (878)	20	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΦΕΤΣΙΟΣ (889)	50
ΚΩΝ/ΝΟΣ ΓΙΟΛΔΑΣΗΣ (879)	20	ΜΑΡΙΑ ΚΩΣΤΑΜΗ (890)	40
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΤΡΑΝΤΟΣ (880)	20	π. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΣΑΣ (891)	10
ΦΩΤΙΟΣ ΚΟΜΠΟΥΡΑΣ (881)	20	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΣΑΣ (892)	20
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ (882)	10	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΣΑΣ (893)	20
ΕΛΕΝΗ ΚΑΤΣΑΡΟΥ (883)	20	ΦΩΤΙΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΣΑΣ (894)	10
ΑΓΟΡΙΤΣΑ ΤΑΠΕ (884)	50	ΗΛΙΑΣ ΚΙΣΣΑΣ (895)	20
ΘΩΜΑΣ ΤΣΟΥΤΣΟΥΡΑΣ (885)	20	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΓΕΩΡΓΑΚΗ - ΚΑΛΑΜΑΡΑ (896)	30
ΦΩΤΗΣ ΚΟΡΚΟΝΤΖΕΛΟΣ (886)	20	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ (897)	10

Τον κόσμο να περιεργα

Περίεργοι νόμοι, παράλογες απαγορεύσεις. Αν στη Βόρεια Κορέα μπορεί να ριχτούν στα σκυλιά όσοι τολμήσουν να φορέσουν τζιν παντελόνι, στην Αυστραλία οι πρωταγωνίστριες ερωτικών ταινιών επιβάλλεται να έχουν μεγάλα στήθη ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχει σαφής προειδοποίηση προς τους ετοιμοθάνατους να μην αφήσουν τη τελευταία τους πνοή μέσα στο Κοινοβούλιο!

Μπουρούντι - Τζόκινγκ

Κατά τη διάρκεια των εθνικών συγκρούσεων που τέλειωσαν μόλις την περασμένη δεκαετία, οι πολίτες της χώρας συνήθιζαν να τρέχουν σε μεγάλες ομάδες προκειμένου να αποφεύγουν την ενεργητικότητα που τους έπνιγε και αφετέρου για να μπορέσουν να προστατευτούν από τους επικίνδυνους άνδρες της εθνοφυλακής. Ο τελευταίος λόγος στάθηκε αφορμή για να διατάξει την απαγόρευση του τζόκινγκ ο πρόεδρος του Μπουρούντι Πιερ Νκουρουντζίσα ισχυριζόμενος ότι αυτοί που τρέχουν έχουν ως σκοπό τους να ανατρέψουν το καθεστώς!

Ρουμανία

Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 ο Ρουμάνος δικτάτορας Νικολάε Τσαουσεσκου απαγόρευσε το δημοφιλές επιτραπέζιο παιχνίδι Scrabble με το επιχείρημα ότι είναι διαβολικό, εγείρει δηλαδή στους παίκτες του έντονο το αίσθημα της ανυπακοής. Η απαγόρευση δεν βρίσκεται πλέον σε ισχύ και οι πολίτες της χώρας έχουν τη χαρά εκτός από την εθνική ομοσπονδία scrabble να φιλοξενούν πυκνά συχνά ομάδες από άλλα κράτη.

Ιράν - Αλογοουρές και κοκοράκια

Στο Ιράν οι άνδρες δεν επιτρέπεται να κουρεύουν τα μαλλιά τους όπως επιθυμούν. Η μόδα στα χτενίσματα τους είναι καθορισμένη από την ίδια τη κυβέρνηση, η οποία με σχετική λίστα που εξέδωσε το 2010 απαγορεύει ρητά τις αλογοουρές, τα κοκοράκια ή τα καραφάκια στα ανδρικά κεφάλια.

Σγκαπούρη - Μάσημα τσίχλας

Για την ακρίβεια στη Σγκαπούρη απαγορεύεται η εισαγωγή και η πώληση τσίχλας καθιστώντας αδύνατο για τους πολίτες της χώρας αφενός να βρουν έστω και λίγη και αφετέρου να αφεθούν στην απόλαυση του μασήματος της. Η μόνη εξαίρεση σ' αυτόν τον κανόνα έχει να κάνει με τους ανθρώπους που τους γράφονται τσίχλες για ιατρικούς λόγους. Η αρχική απαγόρευση ξεκίνησε το 1992 όταν κάποιος με τη χρήση μασήμενης τσίχλας κατάφερε με κάποιο περίεργο τρόπο να προκαλέσει τη κατάρρευση του συστήματος δημόσιων συγκοινωνιών της χώρας.

Φιλιπίνες

Ας μην είμαστε υπερβολικοί, η Κλαίρ Ντέινς και οι ταινίες της δεν απαγορεύονται δια ροτάλου σε ολόκληρη τη χώρα αλλά στη πρωτεύουσα Μανίλα η ίδια είναι το δίχως άλλο persona non grata (ανεπιθύμητη στη χώρα). Ο λόγος αυτής της εθνικής αντιπάθειας είναι οι διόλου κολακευτικές δηλώσεις που έκανε κάποτε η Αμερικανίδα ηθοποιός για τις συνθήκες διαβίωσης στη πρωτεύουσα των Φιλιππίνων όπου βρέθηκε για το γύρισμα κάποιου φιλμ στο πρόσφατο παρελθόν. Η απάντηση των δημοτικών αρχών ήταν η απαγόρευση της εισόδου της ίδιας στη χώρα και των ταινιών της στους κινηματογράφους της Μανίλας.

Βόρεια Κορέα - Τζιν παντελόνια

Παρότι όλοι οι ηγέτες του μυστικοπαθούς αυτού κράτους πέριπο στο τέρμα του πουθενά λατρεύουν να εισάγουν πράγματα και να υιοθετούν συνήθειες από τη Δύση απαγορεύουν ρητά ακόμα και στους εαυτούς τους να φορούν τζιν παντελόνια. Για κάποιο περίεργο λόγο μάλιστα δεν έχουν κανένα απολύτως πρόβλημα με τα μαύρα τζιν αλλά δεν ανέχονται να βλέπουν μπροστά τους μπλε τζιν έχοντας προφανώς συνδέσει το χρώμα αυτό με το μεγάλο εχθρό των Ηνωμένων Πολιτειών. Κάτι μας θυμίζει αυτό για τα κόκκινα πουλόβερ στην Ελλάδα, τη μετεμφυλιακή περίοδο.

ΣΤΟΥΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΣΥΓΧΩΡΙΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΥΣ ΤΩΝ "ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ"

Αγαπητοί συγχωριανοί και φίλοι του χωριού μας,

Τα μοναδικά έσοδα του Συλλόγου είναι οι εισφορές των μελών μας και των συνδρομητών της εφημερίδας. Για την απρόσκοπτη έκδοση της εφημερίδας και τη λειτουργία του Μορφωτικού Συλλόγου παρακαλούμε να μη ξεχνάτε την οικονομική συνδρομή σας ή ενίσχυση.

Χρήματα μπορείτε να δίνετε στα μέλη του Δ.Σ. και της Συντακτικής Επιτροπής της εφημερίδας ή να καταθέτετε στο **IBAN GR570110368000036855873364** της **Εθνικής Τράπεζας** αφού δηλώσετε το όνομά σας.

«ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ»ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΑΧΟΥΛΑΣΕΚΔΟΤΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΣΙΟΥΛΑΣΕΔΡΑ
ΡΑΧΟΥΛΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
ΚΩΔΙΚΟΣ: 4171**ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:**Γεώργιος Κατσιούλας
Λάμπρος Α. Γριβέλλας
Βασίλης Χ. Καραγιάννης

τηλ. 6976777462

τηλ. 2441020480

τηλ. 2441020592

Υπεύθυνος Ιστοσελίδας: Κων/νος Στ. Κορκόντζελος

Κοινωνικά: Γεώργιος Β. Φέτσιος, Εφημέριος Ραχούλας

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ
ΡΑΧΟΥΛΑ 43100 ΚΑΡΔΙΤΣΑ

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ

ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Μ. Αλεξάνδρου 10 - τηλ. 2441020257

**Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν
κατ' ανάγκη τις απόψεις της εφημερίδας****Εδώ
χειλάμε****Μεθυσμένοι στο ταξί**

Τρεις μεθυσμένοι μπαίνουν σ' ένα ταξί...

Ο οδηγός καταλαβαίνει ότι είναι μεθυσμένοι. Ανάβει την μηχανή και την ξανασβίχνει, ύστερα από λίγα λεπτά. Τους λέει: "φτάσαμε".

Ο πρώτος του έδωσε λεφτά. Ο δεύτερος του είπε και "ευχαριστώ". Ο τρίτος του τραβεί μια σφαλιάρα.

Ο ταξιτζής σοκαρίστηκε και σκέφτηκε ότι τον κατάλαβε. Τότε τον ρώτησε:

- Τι βαράς!

Και ο μεθυσμένος του απαντά:

- Για να μάθεις να μην τρέχεις παραλίγο να μας σκοτώσεις!

Ξέφραγο αμπέλι η μεσαιωνική Θεσσαλία

Συνέχεια από τη σελ. 1

στη Θήβα, απ' όπου επιχειρούσαν επιδρομές στα θεσσαλικά μέρη, χωρίς να εγκατασταθούν οριστικά σ' εκείνα. Είναι ιστορικά μια σκοτεινή εποχή και λίγα πράγματα γνωρίζουμε, κυρίως από βυζαντινούς χρονικογράφους. Είναι βέβαιο πάντως ότι οι Νορμανδοί περιορίστηκαν σε άγρια λεηλασία και αρπαγή του πλούτου της θεσσαλικής γης, χωρίς ν' αφήσουν πολιτισμικά ίχνη.

Οι Φράγκοι

Οι Φράγκοι ήταν πιο οργανωμένοι. Κατ' αρχάς πρέπει να πούμε ότι οι Φράγκοι είναι οι πρόγονοι των σημερινών Γάλλων, άλλωστε το όνομα της σημερινής Γαλλίας είναι Φράνς. Στην εποχή που αναφερόμαστε, δηλαδή περί τα μέσα του 12ου αιώνα, οι Φράγκοι δεν είχαν ενιαία εθνική συνείδηση. Κατοικούσαν μόνιμα στη σημερινή Γαλλία, στις Κάτω Χώρες και μέρους της Γερμανίας και αποτελούσαν πολλά φεουδαρχικά κρατίδια. Είχαν προσηλυτιστεί στο χριστιανισμό και ζούσαν κάτω από τη θρησκευτική και πολιτική επιρροή του Πάπα.

Οι Φράγκοι πάτησαν πόδι στην Ελλάδα κατά την 4η Σταυροφορία. Είναι γνωστή η ελεεινή κατάσταση στην οποία βρισκόταν εκείνη την εποχή το βυζαντινό κράτος. Η 4η σταυροφορία ετοιμαζόταν για την "απελευθέρωση" των Αγίων Τόπων (Παλαιστίνη), με τις ευλογίες του πάπα Ινοκέντιου του Γ', την οικονομική στήριξη του Δόγη της Βενετίας Ερρίκου Δάνδολου και τη συμμετοχή μιας ομάδας φράγκων ευγενών.

Την τελευταία στιγμή παρουσιάστηκε ο γιος του έκπτωτου αυτοκράτορα Ισαάκιου Β', Αλέξιος Άγγελος, και έπεισε τους σταυροφόρους ν' αλλάξουν πορεία, να περάσουν δηλαδή από την Κωνσταντινούπολη και να αποκαταστήσουν τον πατέρα του στο θρόνο, ασφαλώς με το αζημίωτο! Αυτή ήταν η αφορμή, γιατί τα αίτια ήταν βαθύτερα. Οι συνέταιροι της εκστρατείας, Πάπας, Βενετοί και Φράγκοι ηγεμόνες, είχαν κάθε λόγο να κατακτήσουν την καταρρέουσα Βυζαντινή αυτοκρατορία με τα αμύθητα πλούτη, τις νέες χώρες και τα πλούσια λιμάνια.

Οι σταυροφόροι έφτασαν στην Κωνσταντινούπολη, αποκατέστησαν στο θρόνο τον

Φράγκος ιππότης, "κατάφρακτος"

Ισαάκιο, αλλά εκείνος είχε προηγουμένως αδειάσει τα ταμεία του κράτους για να προκρίσει τη θυγατέρα του και δεν ήταν σε θέση να καταβάλει τα υπεσχημένα. Στο μεταξύ ξέσπασε επανάσταση στην Κων/πολη, ο Αλέξιος θανατώθηκε ως προδότης, ο Ισαάκιος πέθανε και η Πόλη, ύστερα από πολύμηνη πολιορκία, έπεσε στα χέρια των σταυροφόρων το 1204. Εκείνοι ξεπέρασαν σε βαρβαρότητα όλους τους προηγούμενους επιδρομείς. Ληλάτησαν την πόλη, φόνευσαν, ατίμασαν, ως και μέσα στην Αγία Σοφία έβαλαν μουλάρια και φόρτωσαν τα πολύτιμα κειμήλια και τους θησαυρούς. Όταν ηρέμησαν τα πράγματα, άρχισε τώρα η μοιρασιά της λείας: Οι Βενετοί αρκέστηκαν στα μεγάλα λιμάνια της αυτοκρατορίας και οι Φράγκοι ηγεμόνες μοιράστηκαν τις επαρχίες του κράτους. Ένα μικρό δείγμα της κατοχής τους στα μέρη μας ήταν και η εγκατάσταση ενός φράγκου ιππότη, του μεσιέ Νικολά (κυρ-Νικόλα) στο χωριό Μεσενικόλα, που απ' αυτόν πήρε και το όνομά του. Λέγεται ότι εκείνος έφερε από την Ιταλία χίλια κλήματα εξαιρετικής ποικιλίας στο χωριό.

Η Θεσσαλία λάφυρο του Βονιφάτιου του Μομφερά*

Η Θεσσαλία αρχικά δόθηκε στους Βενετούς. Ο βασιλιάς της Θεσσαλονίκης όμως, Βονιφάτιος, μαρκήσιος του Μομφερά (μομφερατικός), όπως συνήθισαμε να τον λέμε, έδωσε στους Βενετούς την Κρήτη και πήρε για αντάλλαγμα τη Θεσσαλία. Όλα αυτά βέβαια ήταν στα χαρτιά, γιατί έπρεπε να κατακτήσει τη χώρα. Ο Βονιφάτιος, αφού οργάνωσε δικό του στρατό, από Φράγκους, Λομβαρδούς και άλλους μισθοφόρους, ακόμα και Έλληνες, ξεκίνησε το φθινόπωρο του 1204 για να υποτάξει τις χώρες που του δόθηκαν, δηλαδή τη Θεσσαλία. Πέρασε τα Τέμπη και χωρίς να συναντήσει κανένα εμπόδιο, έφτασε στη Λάρισα, η οποία του παραδόθηκε χωρίς αντίσταση. Η Λάρισα, όπως την περιγράφει ο Άραβας γεωγράφος, Ιδρυσί, και ο Εβραίος Ραββίνος, Βενιαμίν της Τουλούζης, κατά τα τέλη του 12ου αιώνα, ήταν μια πλούσια πόλη με απέραντα σταροχώραφα, αμπέλια και περιβόλια. Η μία μετά την άλλη, παραδόθηκαν στον νέο αφέντη όλες οι αξιόλογες θεσσαλικές πόλεις: Δημητριάδα (Βόλος), Φθιώτιδες Θήβες (Αγχιόλος), Σταγοί (Καλαμπάκα), Φανάρι, Φάρσαλα, Υπάτη.

Στις πόλεις που κατέλαβε, ο Βονιφάτιος εγκατέστησε νέες διοικητικές Αρχές. Στη Λάρισα εγκατέστησε τον Λομβαρδό ευγενή Γουλιέλμο, ο οποίος πρόσθεσε στο όνομά του τον τίτλο "Ντι Λάρσα" και στις άλλες περιοχές άλλους. Δεν άλλαξε το ιδιοκτησιακό καθεστώς της Θεσσαλίας, για να μην επιφέρει περισσότερη σύγχυση. Τα πράγματα όμως εξελίχθηκαν διαφορετικά. Ο βυζαντινός άρχοντας, Αλέξιος Γ', που εξουσίαζε τα κτήματα της Θεσσαλίας, ήρθε σε

συνεννόηση με τον Λέοντα Σγουρό, άρχοντα της Κορίνθου, για να αποक्रούσουν τον Βονιφάτιο. Ο Σγουρός συγκέντρωσε τα στρατεύματά του στις Θερμοπύλες και εκεί περίμενε τον αντίπαλο.

Η μάχη εκείνη, όπως γράφει ο ιστορικός της εποχής Νικήτας Χωνιάτης, τελείωσε πριν καν αρχίσει. Μόλις αντίκρισε τα στρατεύματα των Φράγκων, ο Σγουρός εγκατέλειψε τις θέσεις του και αναχώρησε στην Κόρινθο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, ο Βονιφάτιος να χάσει την εμπιστοσύνη του στους Έλληνες γαιοκτήμονες, οι οποίοι βοήθησαν τον Σγουρό. Έτσι βρήκε αφορμή να διώξει από τη Θεσσαλία όλες τις αρχοντικές οικογένειες και να κατασχεσει τα κτήματά τους. Για τη μάχη που δεν έγινε, ο Νικήτας Χωνιάτης γράφει: "Όψέ δε και μόλις περί τας Θερμοπύλας λόχον ο Σγουρός Λέων υποκαθίσας, μηδέν δε τι και δράσας γενναίον, αλλά, και προς μόνην την των ιππέων Λατίνων όψιν, αλλοφρονήσας φυγάς εκείθεν εις Ακροκόρινθον ώχετο".

Ο Βονιφάτιος δεν χάρηκε για πολύ τις μεγάλες επιτυχίες του. Έπεσε σε ενέδρα που του έστησαν οι Βούλγαροι και σκοτώθηκε. Λέγεται μάλιστα ότι οι Βούλγαροι πήγαν το κεφάλι του πεσκέσι στο βασιλιά τους, Ιωαννίση. Ο θάνατος του Βονιφάτιου προκάλεσε μια σειρά από αλυσιδωτές αντιδράσεις, οι οποίες εξασθένησαν τη θέση των Φράγκων στη Θεσσαλία. Η ανανάκτηση του λαού κορυφώθηκε, όταν ο Πάπας έδωσε από τη Θεσσαλία τους ορθόδοξους επισκόπους και τοποθέτησε στη θέση τους Λατίνους καθολικούς. Όταν οι Φράγκοι ήρθαν σε σύγκρουση με τους Λομβαρδούς, βρήκε την ευκαιρία ο Θεόδωρος Δούκας, δεσπότης της Ηπείρου, κατέλαβε όλες τις θεσσαλικές πόλεις και έδιωξε τους Φράγκους από τη Θεσσαλία, το έτος 1218.

Περί το 1304-1306 ο Φράγκος δούκας των Αθηνών Γκυ Ντε Λα Ρος, που επιτρόπευε τον ανήλικο γιο του θείου του (από την αδελφή του) Ιωάννη Β, δούκα της Υπάτης, ανέθεσε τις υποθέσεις της Δυτικής Θεσσαλίας στον Αντώνιο Λα Φλάμα, δούκα της Καρδίτσας (σημερινό Ακραίφιο Βοιωτίας). Ο Λα Φλάμα ενεπλάκη σε αγώνα με την Άνα της Ηπείρου για τη διεκδίκηση του φρουριού του Φαναρίου, το οποίο τελικά κατέκτησε χωρίς μάχη. Ένεκα τούτου, λέγεται, ότι πολλές φορές στρατοπέδευσε στη θεσσαλική Καρδίσα. Σύμφωνα με μια εκδοχή η σημερινή Καρδίσα οφείλει τη ονομασία της σ' αυτόν, ως δούκα της Καρδίτσας (Βοιωτίας).

Οι Καταλανοί

Οι Καταλανοί ήταν Ισπανοί πολεμιστές, πρώην κάτοικοι της Ναβάρρας, της Αραγώνας και του νησιού Μαγιόρκα, που είχαν συγκροτηθεί σε μισθοφορικά σώματα, γνωστά ως "Καταλανικές Εταιρείες" ή "Αλμογάβαροι" και πολεμούσαν με όποιον τους πλήρωνε. Στο Βυζάντιο τους έφερε ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος Β' για να πολεμήσει τους Σελτσούκους και τους Οθωμανούς Τούρκους στη Μικρά Ασία. Τελικά, όταν οι Βυζαντινοί αδυνατούσαν να τους πληρώσουν, οι Καταλανοί στράφηκαν εναντίον τους, λεηλάτησαν τη Θράκη και τη Μακεδονία και ξεχύθηκαν ακάθεκτοι και σχεδόν χωρίς σοβαρή αντίσταση στη Νότια Ελλάδα. Η Θεσσαλία γλίτωσε την καταστροφική τους manía στην πρώτη εισβολή χάρη στη διπλωματικότητα του Βυζαντινού ηγεμόνα Ιωάννη Β', του Αγγέλου, που κυβερνούσε τη Θεσσαλία, ως υποτελής του αυτοκράτορα Ανδρόνικου Β'. Ο Ιωάννης, όταν πληροφορήθηκε ότι οι Καταλανοί έφτασαν στα Τέμπη, έστειλε πρέσβεις για να τους καλοπιάσουν. Τους πρόσφερε δώρα, τροφές και άλλα εφόδια και τους έπεισε να εγκαταλείψουν τη Θεσσαλία και να τραπούν προς τη Νότια Ελλάδα, όπου θα εύρισκαν πλούτο πολύ!

Στα 1319 όμως οι Καταλανοί, που στο μεταξύ είχαν εγκατασταθεί

Καταλανοί πολεμιστές

μόνιμα στη Νότια Ελλάδα και είχαν ιδρύσει το δουκάτο των Αθηνών, επιτέθηκαν και κατέλυσαν το δουκάτο των Νέων Πατρών (Υπάτη), και προσάρτησαν στην κυριαρχία τους μεγάλο μέρος της Νότιας Θεσσαλίας και τις πόλεις Δομοκό και Φάρσαλα. Στην υπόλοιπη Θεσσαλία κυριαρχούσαν ακόμα διάφοροι άρχοντες και αρχοντίσκοι, υποτελείς στους Βυζαντινούς. Οι Καταλανοί κυριάρχησαν στη Νότια Ελλάδα μέχρι το 1394, όταν ο Βαγιαζήτ υπέταξε και τις τελευταίες κτήσεις τους.

Ξέφραγο αμπέλι η Θεσσαλία

Το Βυζάντιο ήταν μια πολυεθνική αυτοκρατορία με φεουδαρχικό σύστημα. Το κράτος ήταν βαθιά θρησκευτικό και, εκείνη την εποχή, η Ελλάδα, που ήταν μία από τις επαρχίες του, θεωρούταν το κέντρο της ειδωλωλατρίας. Ακόμα και η λέξη "Έλληνας" σήμαινε ειδωλωλάτρης, λέξη απεχθής στους Βυζαντινούς. Ολόκληρη η Θεσσαλία αποτελούσε ένα "θέμα" (Περιφέρεια) και διοικούταν από

βυζαντινό άρχοντα, που συνήθως είχε έδρα την Κων/πολη και διοικούσε με αντιπροσώπους. Οι φόροι που επιβάλλονταν ήταν δυσβάστακτοι και οι διαμαρτυρίες, ακόμα και οι στάσεις ήταν συχνό φαινόμενο. Το κακό παραέγινε, όταν οι Τούρκοι κυριεύσαν τη Μικρά Ασία και η αυτοκρατορία στερήθηκε το μεγαλύτερο μέρος των φόρων που εισέπραττε αλλά και άνδρες για στράτευση. Άλλωστε, οι περισσότερες στάσεις και επιδρομές στην Ελλάδα και κυρίως στη Θεσσαλία, οφείλονται στο γεγονός ότι το κράτος αδυνατούσε να πληρώνει τους μισθούς των μισθοφορικών στρατευμάτων, τα οποία επαναστατούσαν και λεηλατούσαν τη χώρα.

Η Θεσσαλία, μετά τη ρωμαϊκή κατάκτηση, γνώρισε πολλούς επιδρομείς και κατακτητές, οι οποίοι άλλο δεν έκαναν από του να απομυζούν τον πλούτο της. Οι Βυζαντινοί, όχι μόνο δεν κατόρθωσαν να εξασφαλίσουν μόνιμη ειρήνη στη Θεσσαλία, αλλά την έβλεπαν κι εκείνοι σαν μια παχιά αγελάδα, που ήταν κατάλληλη για άρμεγμα και όλα τα φορολογικά βάρη έπεφταν στις πλάτες του φτωχού λαού. Όταν το πράγμα παραγίνονταν, ακολουθούσαν και εξεγέρσεις, ακόμα και κατά των Βυζαντινών αρχόντων. Όλα αυτά συνετέλεσαν, ώστε οι Θεσσαλοί να μην ξεχωρίζουν τους Βυζαντινούς από τους άλλους άρπαγες επιδρομείς. Μόνη διαφορά ήταν η θρησκεία, αλλά τα "δοσίματα" που ήταν υποχρεωμένοι να καταβάλλουν στους επισκόπους, τους έκαναν και εκείνους το ίδιο μιστούς.

Βυζαντινοί στρατιωτικοί

Ιδιαίτερα, μετά το 1204 όμως, όταν η αυτοκρατορία έπεσε στα χέρια των σταυροφόρων της Δύσης, με την απληστία και αναληψία των διάφορων βαρόνων και βαρονέτων, την ανεξέλεγκτη λεηλασία του δημόσιου και ιδιωτικού πλούτου και τις συνεχείς και αλληπάλληλες επιδρομές, ο πληθυσμός περιήλθε σε έσχατη απόγνωση. Με βεβαιότητα μπορούμε να πούμε ότι θεωρούσε μάταιη κάθε αντίσταση και παρέμενε απαθής θεατής των γεγονότων, ελπίζοντας ότι κάθε νέος κατακτητής θα είναι καλύτερος από τον προηγούμενο.

*Μομφερά: Μεσαιωνικό κρατίδιο στη Βόρεια Ιταλία (περιοχή Μιλάνου, Βενετίας κλπ.)

Τι να το λέμε;

1) **Χτύπα ξύλο.** "Άπεισθαι ξύλου", έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες. Λόγω της ποιότητάς τους πως στα δένδρα κατοικούσαν νύμφες (Δρυάδες/Αμδρυάδες) χτύπαγαν το ξύλο του κορμού των δένδρων για να επικαλεστούν την προστασία τους, καθώς οι νύμφες μπορούσαν να πραγματοποιήσουν τις ευχές των ανθρώπων. Αυτή η συνήθεια σνηθίζεται ακόμα και σήμερα, όταν ακούμε κάτι το οποίο δεν θέλουμε να μας συμβεί...

2) **Μη μου τους κύκλους τάραττε...** Όταν οι Ρωμαίοι κυριεύσαν τις Συρακούσες το 212 π.Χ., μετά από τριετή αντίσταση των Ελλήνων, κάποιοι Ρωμαίοι στρατιώτες μπήκαν στην αυλή του Αρχιμήδη, και τον βρήκαν να σχεδιάζει κύκλους στο έδαφος. Ο Αρχιμήδης τους παρακάλεσε να τον αφήσουν να τελειώσει τη λίσση κάποιου σπουδαίου προβλήματος που τον απασχολούσε, εξ ου και οι κύκλοι στο έδαφος. Για αυτό και τους είπε το γνωστό "μη μου τους κύκλους τάραττε". Ο Ρωμαίος στρατιώτης όμως δυστυχώς και τους κύκλους του χάλασε, και τον Αρχιμήδη σκότωσε...!!!! Η φράση όμως έμεινε...

3) **Σε τρώει η μύτη σου; ξύλο θα φας!** Στην αρχαία Ελλάδα πίστευαν πως ο "κνημιός", η φαγούρα, δηλαδή, του σώματος, ήταν προειδοποίηση των Θεών. Πίστευαν πως όταν ένας άνθρωπος αισθανόταν φαγούρα στα πόδια του, θα έφραγε σε ταξίδι. Όταν πάλι τον έτρωγε η αριστερή του παλάμη, θα έπαιρνε δώρα. Η προλήψη αυτή έμεινε ως τα χρόνια μας. "Με τρώει το χέρι μου" χρήματα θα πάρω", σνηθίζουμε να λέμε όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο.

4) **Πράσσειν άλογα.** Όταν κάποιος σε μία συζήτηση μάς λέει πράγματα με τα οποία διαφωνούμε ή μας ακούγονται παράλογα, σνηθίζουμε να λέμε: "Τί είναι αυτά που μου λες; Αυτά είναι αηδίες και πράσσειν' άλογα". Το "πράσσειν άλογα" λοιπόν, δεν είναι πράσινα άλογα όπως πιστεύει πολύς κόσμος, αλλά αρχαία ελληνική έκφραση. Προέρχεται από το ενεργητικό απαρέμφατο του ρήματος "πράττω" ή/και "πράσσω" (τα δύο τ, αντικαθίστανται στα αρχαία και από δύο σ), που είναι το "πράττειν" ή/και "πράσσειν" και του "άλογο" που είναι το ουσιαστικό "λόγος" που σημαίνει λογική (σε μία από τις έννοιες του) με το -α στερητικό μπροστά. Α-λογο το παράλογο, δηλαδή, πράσσειν άλογα, το να κάνει κανείς παράλογα πράγματα.

5) **Κατά φωνή κι ο γαίδαρρος!** Στην αρχαιότητα, όταν ένας γαίδαρρος φώναζε πριν αρχίσει μια μάχη, νόμιζαν ότι οι θεοί τους προειδοποιούσαν για τη νίκη. Κάποτε ο Φοκίωνας ετοιμαζόταν να επιτεθεί στους Μακεδόνες του Φιλίππου, αλλά δεν ήταν και τόσο βέβαιος για το αποτέλεσμα, επειδή οι στρατιώτες του ήταν λίγοι. Τότε αποφάσισε ν' αναβάλει για μερικές μέρες την επίθεση, ώπου να του στείλουν τις επικουρίες, που του είχαν υποσχεθεί οι Αθηναίοι. Πάνω, όμως, που ήταν έτοιμος να διατάξει υποχώρηση, άκουσε ξαφνικά τη φωνή ενός γαϊδάρου από το στρατόπεδο του. "Κατά φωνή κι ο γαίδαρρος!" έκανε ενθουσιασμένος ο Φοκίωνας. Και διέταξε ν' αρχίσει η επίθεση, με την οποία νίκησε τους Μακεδόνες. Από τότε ο λόγος έμεινε, και τον λέμε συχνά, όταν βλέπουμε ξαφνικά κάποιο φίλο μας, που δεν τον περιμέναμε.

ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΑΙΟΙ

Συνέχεια από τη σελ. 1

τίξει στα ΜΜΕ, κάτι που δεν κάνει σε άλλες φυλές, όπως λ.χ. με τους Έλληνες Αρβανίτες, με τους Ελληνόβλαχους, με τους Σαρακατσαναίους, τους Μουσουλμάνους ή τους Εβραίους". (Καθημερινή - επιστολές αγωνιστών, 6.11.2021).

Άλλη φυλή οι Σαρακατσαναίοι;

Τυχαίνει να είμαι εκ μητρός κατά το ήμισυ Σαρακατσάνος, παππούς μου ο Άγγελος Ακριβάκης, Σαρακατσάνος τσέλιγκας, γνήσιος απόγονος κλεφταρματωλών των Αγράφων (Φωτογραφία). Διερωτήθηκα λοιπόν, προς στιγμήν, αν, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν ανήκω κατά το ήμισυ στην ελληνική φυλή. Κάτι τέτοιο θα μου δημιουργούσε υπαρκτό πρόβλημα. Ξαφνικά, η σκέψη μου γύρισε εβδομήντα χρόνια πίσω στο 1951. Ήμουν φοιτητής όταν φιλοξενήσαμε για κάποιο διάστημα μία θεία Σαρακατσάνα. Πνεύμα ανήσυχο, μας βομβάρδιζε με ερωτήσεις, παρατηρούσε και σχολίαζε τα πάντα. Μία μέρα την άκουσα να λέει στη μητέρα μου: "Αυτός (εγώ) τα μαυλάει τα κοριτσάκια". Επρόκειτο για ένα σχόλιο το οποίο αναφερόταν στις συχνές επισκέψεις που μου έκαναν διάφορα κορίτσια.

Δεν γνώριζα το ρήμα "μαυλάω" και ούτε το βρήκα στο νεοελληνικό μου λεξικό. Η απορία παρέμεινε μέχρις ότου απέκτησα το περίφημο αρχαιοελληνικό λεξικό LIDDELL - SCOTT του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Εκεί βρήκα ότι το ρήμα "μαυλάω" σημαίνει ασκώ σεξουαλική έλξη. Πάλι μου έμεινε η απορία πώς γνώριζε αυτό το αρχαιοελληνικό ρήμα η θεία Σαρακατσάνα. Είναι βέβαιο ότι δεν είχε ποτέ διδαχθεί αρχαία ελληνικά αφού ούτε το Δημοτικό δεν είχε τελειώσει. Ούτε φυσικά στην Οξφόρδη είχε πατήσει το πόδι της.

Η απορία παρέμεινε μέχρι που έπεσε στα χέρια μου το βιβλίο του Νίκου Κατσαρού: "Οι πεντακόσιες αρχαιοελληνικές ρίζες του σαρακατσάνικου λόγου". Εκεί βρήκα το ρήμα "μαυλάω" με τη ίδια οξφορδιανή έννοια και με μία πρόσθετη, ιδιαίτερα σαρακατσάνικη έννοια: "Γοητεύω το κοπάδι και το κάνω να με ακολουθήσει".

Ο Νίκος Κατσαρός, Σαρακατσάνος εκ πατρός και μητρός, έζησε τα παιδικά του χρόνια την σαρακατσάνικη νομαδική ζωή και στη συνέχεια έγινε δικηγόρος, επί πολλά χρόνια βουλευτής και αντιπρόεδρος της Βουλής. Όταν αποσύρθηκε, έγραψε το δεύτερο μέρος του βιβλίου του προσθέτοντας άλλες πεντακόσιες αρχαιολογικές ρίζες του σαρακατσάνικου λόγου.

Εάν η γνησιότητα μιας φυλής κρίνεται από την γλώσσα που χρησιμοποιεί σε βάθος χρόνου, η ελληνικότητα των Σαρακατσαναίων είναι αναμφισβήτητη. Να σημειωθεί ότι ο Νίκος Κατσαρός μελέτησε σε βάθος τα ομηρικά έπη και βρήκε περιγραφές ποιμενικής ζωής στον ελληνικό χώρο που παρουσιάζουν χαρακτηριστικές ομοιότητες με την σαρακατσάνικη ζωή, όπως την γνώρισε από κοντά ο ίδιος ο συγγραφέας.

Δεν είναι ίσως ευρέως γνωστή η ενεργός και μαζική συμμετοχή των Σαρακατσαναίων στο κλεφταρματολόγικο κίνημα, κυρίως στην περιοχή των Αγράφων. Το κίνημα αυτό γιγαντώθηκε από τα μέσα του 18ου αιώνα, με κορυφαίο καπετάνιο τον Ξακουστό Σαρακατσάνο Αντώνη Κατσαντώνη. Στην πρώτη του ομάδα είχε μαζί του και τον Γιώργο Καραϊσκάκη, τον μετέπειτα θρυλικό στρατάρχη της Ρούμελης. Ο Καραϊσκάκης ήταν, τουλάχιστον εκ μητρός, Σαρακατσάνος.

Ο Στέφανος Γρανίτσας γράφει: Οι Σαρακατσαναίοι έδωσαν στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα, εκτός από τον Κατσαντώνη, τον Λεπενιώτη, τον Στουρνάρη, τον Χασιώτη, τον Τσόγκα, τον Λιακατά και χίλιους άλλους τουρκομάχους". Ο Λιακατάς οργάνωσε ένα σώμα διακοσίων ανδρών, οι πλείστοι των οποίων ήταν Σαρακατσαναίοι. Το σώμα αυτό είχε διακριθεί στους αγώνες του Μεσολογγίου, ιδιαίτερα στην υπεράσπιση του Ντολμά. Μέλη του σώματος Λιακατά ήταν οι τρεις αδελφοί Μακρυγιάννη. Σκοτώθηκαν και οι τρεις κατά την έξοδο. Μόνο ένας ήταν παντρεμένος. Τον γιό του Σπύρο μεγάλωσε ο παππούς του εκ μητρός Ακριβός. Αυτός ήταν ο λόγος που ο Σπύρος, πατέρας του παππού μου Άγγελου, έμεινε ως Ακριβάκης.

Οι Σαρακατσαναίοι, εκτός από την άμεση συμμετοχή τους στη κλεφτουριά, ήταν τροφοδότες και στήριγμά της. Το επιβεβαιώνει ο Καθηγητής Μαυρογιάννης στο βιβλίο του "Οι Σαρακατσαναίοι Θράκης, Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας". Γράφει ο Καθηγητής Μαυρογιάννης :

"Οι Σαρακατσαναίοι όχι μόνο επάνδρωσαν ένα μεγάλο μέρος του αρματολισμού και της κλεφτουριάς αλλά και τροφοδότησαν σε σταθερή και συνεχή βάση επί αιώνες τις

ένοπλες ομάδες, πριν και κατά τον αγώνα της παλιγγενεσίας. Τούτο εξηγεί και τις υφιστάμενες μαρτυρίες για την εκ του πλησίον διαβίωση Σαρακατσαναίων και κλεφτών επαναστατών, και τις ταυτόχρονες μετακινήσεις των μεν και των δε στα καλοκαιρινά και χειμερινά βοσκοτόπια. Ιδιαίτερα κατά την Επανάσταση του 1821, οι Σαρακατσαναίοι είχαν κυριολεκτικά επωμισθεί, αυτοβούλως και αφιλοκερδώς, την ευθύνη της επιμεληθείας στρατευμάτων πολλών περιοχών".

Η στενή σχέση Κλεφτουριάς και Σαρακατσαναίων καταφαίνεται καλύτερα και από το γεγονός ότι, με τον ερχομό του χειμώνα, οι Κλέφτες αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τα βουνά και να ακολουθούν τους Σαρακατσαναίους ως απλοί τσπαγνηδες ωστόσο "ανθίσει ο γαύρος κι' η οξυά", όπως λέει και το παρακάτω δημοτικό τραγούδι.

*"Τα δέντρα μαραθήκανε, τα κορφοβούνια ασπρίσαν
Πάνε να ξεχειμάσουν οι Σαρακατσαναίοι.*

*Πάει κι' ο κλέφτης, ροβολάει, τα κορφοβούνια αφίνει
Αλλάζει τα φορέματα και τρέχει σκοτισμένος*

*Και δε γελάει το χέλι του, μον'σκύφτει το κεφάλι,
Μετρώντας τα μερόνυχτα, την ώρα καρτερώντας,
Ν'ανθίσει ο γαύρος κι' η οξυά, να ζώσει τα'άρματά του,
Να σφίξει τα τσαρούχια του, να σκαπετήσει ράχες,
Ν'ανέβει στα ψηλά βουνά, στα κλέφτικα λημέρια,
Να σμίξει με τη συντροφιά, την τέχνη του ν'αρχίσει,
Να σφάξει Τούρκους σαν αρνιά και σαν παχειά κριάρια
Και να σκλαβώσει μπέηδες και ξαγορές να πάρει."*

Κοινή λοιπόν ήταν η λαχτάρα Κλεφτών και Σαρακατσάνων να επιστρέψουν στα βουνά όσον καιρό ήταν αναγκασμένοι να μείνουν στον κάμπο.

Ιδιαίτερα για τους Σαρακατσαναίους, η λαχτάρα αυτή εκφράζεται κατά τρόπο συγκλονιστικό με το παρακάτω ποίημα:

"Ήρθε παιδιά η άνοιξη, ήρθε το καλοκαίρι

Πάρτε αρματώστε τα τραγιά, στολίστε τα γκεσέμια (1)

Σ'αυτές τις μορφοκάλεσιες (2), βάλτε αργυρά κουδούνια

Μαυλίστε (3) τα κοπάδια μας, ούτε σκυλί μη μείνει

Να πάμε πάνω στ'Άγραφα, ψηλά στα κορφοβούνια

Οπ'έχει ο σταυραπτός φωλιά κι' η πέρδικα λημέρι."

Η σαρακατσάνικη ζωή, η οποία είχε κρατήσει τόσους αιώνες, έπαψε στην ουσία να υπάρχει κατά την παραγμένη δεκαετία 1940 - 1950. Αντάρτες στα βουνά, εκκαθαριστικές επιχειρήσεις των κατακτητών, έδωσαν το πρώτο πλήγμα. Η χαριστική βολή ήρθε με τον μεγάλο εμφύλιο 1946 - 1949, όταν είχαν εκκενωθεί τα ορεινά χωριά και στα βουνά δεν υπήρχαν παρά στρατιώτες και αντάρτες σε συνεχή μεταξύ τους σύγκρουση. Υπό αυτές τις συνθήκες, πώς ήταν δυνατόν να επιβιώσουν οι ίδιοι και τα κοπάδια τους στους βοσκοτόπους των Αγραφιώτικων βουνών; Οι υπερήφανοι τσελιγκάδες, άρχοντες των βουνών, αναγκάστηκαν να αλλάξουν ζωή, να αλλάξουν επάγγελμα. Έγιναν έμποροι, επιχειρηματίες, επιστήμονες, πολιτικοί. Αρκετοί γνωστοί πολιτικοί, που έδρασαν στις μέρες μας, είναι σαρακατσάνικης καταγωγής : οι διατελέσαντες υπουργοί Σουφλιάς, Σούρλας, Ακριβάκης, οι υφυπουργοί Τσιγαρίδας, Κατσαρός, Σαλαγιάννης, ο διατελέσας αντιπρόεδρος της Βουλής Κατσαρός, κ.α.

Το ρέκβιεμ της Σαρακατσάνικης ζωής περιγράφει γλαφυρά ο Γεώργιος Αγραφιώτης στο βιβλίο του "Οι Σαρακατσαναίοι των Αγράφων". Ο Γιώργος Αγραφιώτης, αφού πέρασε τα παιδικά του χρόνια με τα κοπάδια, σπούδασε πολιτικές επιστήμες και νομικά, μετεκπαιδεύτηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες και διετέλεσε υψηλόβαθμο στέλεχος στην Τράπεζα της Ελλάδος. Διακατεχόμενος από έντονη νοσταλγία, επέστρεψε στα βουνά των Αγράφων το 1988 και ίδου πώς παρουσιάζει τα συναισθήματα που βίωσε : "Ήταν ένα ταξίδι προσκύνημα στον τόπο που γεννήθηκα και έζησα τα ξέγνοιαστα παιδικά χρόνια. Αυτό όμως που είδα δεν περιγράφεται με λόγια. Μία καταθλιπτική ερημιά βασιλευσε παντού. Ψυχή από ζωντανά δε φαινόταν να βόσκουν στ' απέραντα αυτά βοσκοτόπια, λες κι άνοιξε η γη και τα κατάπιε. Πουθενά αχός από κυπροκούδουνα, έρημα τα γρέκια επάνω στο ζυγό που έβγαιναν τα βράδια τα κοπάδια, χορταριασμένα τα ταμπούρια όπου κοιμόνταν οι τσοπαναράιοι, πουθενά δεν ακούγονταν αλυχτήματα σκυλιών. Βλέποντας όλα αυτά ξανάρθε στη μνήμη μου όλη η ζωή των Σαρακατσαναίων και άρχισαν να αναπλάθονται εικόνες από τα πρώτα χρόνια της ζωής μου που έζησα κοντά τους, από τη ζωή και τις διηγήσεις των γονιών μου και των συγγενών μου".

Σ.Σ. Το κείμενο δημοσιεύτηκε στο Φ/Μ στις 22-11-2021 και αναδημοσιεύτηκε από τον Κων/νο Ζαχαρόπουλο στις 24-11-2021.

Συνέπεια λόγων και έργων

Συνέχεια από τη σελ. 1

Μονάχα η πράξη έχει αξία, γιατί επικυρώνει "του λόγου το ασφαλές". Αυτή απαιτεί προσπάθεια, μόχθο και θυσία· δεν είναι μια ανέξοδη και ακίνδυνη εκτόξευση "επών πτεροέντων". Η αξία της πραγμάτωσης των λόγων ή των υποσχέσεων και η τήρηση των αρχών της ζωής μας συνιστούν την αρχή της συνέπειας.

Είναι βέβαια μεγάλος άθλος να υλοποιεί κανείς σε πράξεις ό,τι λέει, επιθυμεί ή σκέφτεται. Και τούτο διότι η πράξη απαιτεί μεγάλη εργασία· δεν αρκεί μονάχα η επιθυμία. Τις απέραντες δυσκολίες της έμπρακτης αρετής φανερώνει αυτό που αποδίδουν στο Βρούτο: "Ω τλήμων αρετή, λογος άρήσθα, εγώ δε σε ως έργον ήσκουν".

Ο Αριστοφάνης βρίσκει πως ο άνθρωπος διαθέτει ένα σοβαρό όπλο για να καταπολεμήσει την ασυνέπεια. Είναι η "σοφία", που μπορεί να του υποδείξει τους ελιγμούς για την απομάκρυνσή του από την κακία. Όσο δηλαδή ο άνθρωπος βγαίνει έξω από το χώρο της κακίας, τόσο ευκολότερα μπορεί να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη. "Σοφός και ικανός είναι όποιος μπορεί να απομακρυνθεί από τις κακίες, στις οποίες τυχαίνει να πέφτει".

Η συνέπεια είναι η βάση ενός ολοκληρωμένου χαρακτήρα. Το να μη θέλει ή να μην προσπαθεί κανείς να αποκτήσει την πολύτιμη αυτή αρετή, αυτό φανερώνει "ασοφία", επιπολαιότητα και δειλία, ανευθυνότητα, ιδιοτέλεια, υπολογισμό, υποκρισία, μερικές φορές και δολιότητα ακόμη. Γενικά, η δυσαρμονία ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη φανερώνει όχι απλώς απουσία αρετής, αλλά ενίοτε και απουσία ηθικής ευθείας.

ΓΝΩΜΗ: "Μην κοιτάς τι λένε οι άνθρωποι, αλλά τι κάνουν· αυτό έχει σημασία".

Η Κρουσταλλένια Βρύση

Συνέχεια από τη σελ. 1

υπήρχαν τέσσερις λεύκες (τώρα δεν ξέρω αν υπάρχουν). Εκείνες οι λεύκες ήταν λεπτόκορμες, αλλά πολύ ψηλές· συναγωνίζονταν τα έλατα. Τη βρύση εκείνη την ξέρουν πολύ λίγοι συγχωριανοί μας καθώς και οι τσοπάνηδες.

Η βρύση ονομάστηκε "Κρουσταλλένια Βρύση" διότι το νερό της είναι πολύ κρύο(παγωμένο). Όταν βρέξεις το χέρι σου από το πάνω μέρος της παλάμης, κάνει κρύσταλλα. Εμείς, όταν πηγαίναμε εκεί και θέλαμε να πιούμε, ποτέ δεν πίναμε απευθείας από τη βρύση· το βάζαμε στα παγούρια ή στη βιτσέλα και μετά από λίγο το πίναμε. Το νερό εκείνο -άγνωστο πώς γινόταν - όταν έβρεχες τα μαλλιά της κεφαλής σου γίνονταν σκάλες, σαν σγουρά. Αυτό το φαινόμενο κρατούσε περίπου μια μέρα. Από το νερό της βρύσης εκείνης έπαιρναν οι κλέφτες, όταν λημέριαζαν στη λάκκα του Παπαμιχάλη.

Εμείς, πολλές φορές τα καλοκαίρια, όταν πηγαίναμε με τα πρόβατα στο γρέκι της λάκκας του Παπαμιχάλη και μας τελείωνε το νερό, πηγαίναμε νύχτα - όταν βέβαια είχε αστροφεγγιά. Γνωρίζαμε το μονοπάτι, αλλά πολλές φορές παίρναμε λάθος μονοπάτι και περιπλανιόμασταν. Εκείνο ήταν τρισευρύτερο, γιατί από την αγωνία και την περιπλάνηση η δίψα γινόταν ανυπόφορη, κι έτσι ψάχναμε με τις ώρες για να τη βρούμε. Η Κρουσταλλένια Βρύση δεν είχε πολύ νερό· η ροή της ήταν σχεδόν ίδια με της βρύσης του Κάτω Μαχαλά.

Ήταν παραμονή της Παναγίας -ήμουν τότε 15 χρονών- και το απόγευμα, όταν σκαρίσαμε τα πρόβατα, μου λέει η μάνα μου: "Παναγιώτη, εδώ σου έχω τα ρούχα σου (εσώρουχα, πουκάμισο και τσουράπια). Πάρε αυτό το σαπούνι κι αφού πρώτα λουστείς, ν' αλλάξεις γιατί αύριο -μαζί με την αδελφή σου- θα πάτε στην εκκλησία, στην Παναγία. Εδώ σου έχω το στάρι και το πρόσφορο (το λεγόμενο ύψωμα)".

Εμένα τότε μου ήρθε μια τρελή ιδέα: να πάω να λουστώ στην Κρουσταλλένια Βρύση. Κοιτάζω τον ήλιο και μονολογώ: προλαβαίνω! Από του Γιώτη ως τη βρύση είναι περίπου μια ώρα και κάτι. Υπήρχαν δυο μονοπάτια: το ένα να κατέβω στο πριόνι και ν' ανέβω τη μεσοράχη προς τις Ρίζες, αλλά εκείνη η ανηφόρα ήταν σε πολλά σημεία απότομη. Δεν προτίμησα εκείνο το δρόμο αλλά τον άλλο, διαμέσου της βρύσης της Βασιλικής-τσιογκανάκι της Βασιλικής-Παπαμιχάλη-Σπανού το γρέκι. Από αυτά τα σημεία υπήρχε καλό και ίσιο μονοπάτι.

Τελικά, έφτασα στη βρύση και βρέθηκα στο δίλλημα: πώς να λουστώ με παγωμένο νερό; Τελικά, αποφάσισα· έβαλα το κεφάλι μου κάτω από τη βρύση και άρχισα να τρίβω τα μαλλιά μου με το σαπούνι. Σε λίγο ένιωσα το κεφάλι μου να έχει γίνει σαν κολοκύθα! Είχε παγώσει. Γρήγορα γρήγορα ξεπλύθηκα από τη σαπουνάδα, αλλά όχι και πολύ καλά. Πετσέτα δεν είχα· Έβγαλα το σάκο μου και σκουπίστηκα από το αστάρι και στη συνέχεια τον έβαλα σαν κουκούλα και το έβαλα στα πόδια για να ζεσταθώ. Όταν βγήκα στη λάκκα του Παπαμιχάλη, εκείνη την ώρα ο ήλιος βασιλευσε και δεν ξέρω κι εγώ με πόση ταχύτητα έτρεχα για να μη με πάρει η νύχτα· όταν έφτασα στου Γιώτη είχε σουρουπώσει.

Το πρωί όταν ξεκινήσαμε να πάμε στην εκκλησία, μου λέει η αδελφή μου: "Πώς τα έκαμες έτσι τα μαλλιά σου; ρετσίνι τους έβαλες και είναι κολλημένα! Εγώ αναγκάστηκα να ομολογήσω τα συμβάντα. Όταν φτάσαμε στο Δρακόμυλο, εκεί ήταν μια γούρνα με πολύ νερό. Σκύψε μου λέει, να σε ξεπλύνω για να φύγουν οι σαπουνάδες. Έτσι κι έγινε.

Όταν φτάσαμε στην εκκλησία, στο πανηγύρι της Παναγίας, είχα στεγνώσει, αλλά, από ό,τι θυμάμαι, τα μαλλιά μου δεν τα χτένισα· τα έκαμα έτσι με τα δάχτυλά μου και δεν με ένοιαζε, αν ήταν ίσια ή σγουρά! Όταν μπήκαμε στην εκκλησία και ανάψαμε κερί, ευχαρίστησα το Θεό και την Παναγία που με βοήθησαν και δεν έπαθα κακό και είμαι υγιής·-

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟ ΣΩΖΟΜΕΝΟ ΜΑΓΑΖΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Συνέχεια από τη σελ. 1

πολλαπλής κοινωνικής προσφοράς κατ' αρχάς αποτελούν τα τοπικά πρακτορεία ειδήσεων. Εκεί οι πελάτες των μαγαζιών μαθαίνουν με κάθε λεπτομέρεια τα συμβάντα του χωριού. Εκεί συζητούνται μεταξύ των θαμώνων τα προβλήματα του χωριού και εκφράζονται γνώμες και απόψεις εάν τα κοινοτικά συμβούλια πήραν σωστές αποφάσεις πάνω σε ορισμένα προβλήματα και πότε θα επισκευασθούν γεφύρια που χάλασαν από τις βροχές ή δρόμοι που καταστράφηκαν. Εκεί θα συζητήσουν με τον συγχωριανό τους που ήλθε από την Αθήνα ή άλλο μέρος της Ελλάδας και θα μάθουν πως ζουν οι άνθρωποι αλλού. Στο μαγαζί θα παίξουν τα χαρτιά (τράπουλα) για να ξεδώσουν από τα προβλήματα και τις σκοτούρες που έχουν και εκεί θα πιουν για να πάνε τα φαρμάκια παρακάτω και να λυθεί η γλώσσα τους λέγοντας αστεία και σόκιν. Από τα παραπάνω φαίνεται ότι τα μαγαζιά είναι απαραίτητη η λειτουργία τους όπως απαραίτητη είναι η ύπαρξη της εκκλησίας, του σχολείου και της πλατείας.

Μαγαζιά υπήρχαν σ' όλα τα χωριά ακόμη και στα μικρότερα σε πληθυσμό. Στο χωριό μας, ένα κεφαλοχώρι των Αγράφων, φυσικά υπήρχαν τουλάχιστον πάνω από δύο τον αριθμό, εξυπηρετώντας επαρκώς τους κατοίκους. Δεν έχουμε όμως πληροφορίες σε βάθος χρόνου. Για το Παλιοζωγλόπι δεν γνωρίζουμε απολύτως τίποτα. Δεν γνωρίζουμε εάν λειτουργούσαν και εάν ναι σε ποιο χώρο ήταν και ποιοι ήταν οι ιδιοκτήτες. Δεν έχουμε ούτε γραπτές αλλά και ούτε προφορικές πληροφορίες. Η παράδοση αποσιωπά.

Για το πάνω χωριό σχετικά με την ύπαρξη και τη λειτουργία μαγαζιών έχουμε πυκνό σκοτάδι ενώ για το κάτω χωριό (Ραχούλα) έχουμε αρκετές πληροφορίες οι οποίες μας δίνουν τη δυνατότητα με άνεση να διαπραγματευτούμε το θέμα αυτό.

Γνωρίζουμε με ιστορικά στοιχεία και ντοκουμέντα ότι η μετακίνηση του χωριού μας από το Παλιοζωγλόπι στην σημερινή Ραχούλα έγινε γύρω στο 1850 μπρος, πίσω. Το 1852 σύμφωνα με την χρονολογία που έφερε η παλιά εκκλησία μετακινήθηκε το μεγαλύτερο μέρος του χωριού και με την ύπαρξη της εκκλησίας απέκτησε την απαραίτητη δομή για να είναι λειτουργικό το χωριό.

Εκτός από την εκκλησία το χωριό χρειαζόταν και την ύπαρξη μαγαζιών για να εφοδιάζεται με τα απαραίτητα εφόδια για τη διαβίωσή του. Τα πρώτα μαγαζιά που λειτουργήσαν στο νέο χωριό ήταν του Νικολού Κωστάκου και του Νίκου Ζαχάκου. Από τον πρώτο εκλογικό κατάλογο που έγινε για τις πρώτες δημοτικές εκλογές του 1883 αποδεικνύεται ότι ο μεν Νίκος Ζαχάκος γεννήθηκε το έτος 1829 ο δε Νικολός Κωστάκος το 1832. Τα μαγαζιά τους ήταν το ένα απέναντι του άλλου και στον κύριο οδικό άξονα Μαρότι - Καμάρα.

Το κτίριο που στεγάστηκε το μαγαζί του Νικολού Κωστάκου σώζονταν και μετά τον Εμφύλιο και το γκρέμισε ο εγγονός του Νίκος Βασιλείου Κωστάκος για να φτιάξει νέο σπίτι. Το μαγαζί του Νίκου Ζαχάκου ήταν χαμηλό οίκημα. Οι οικογένειες των Ζαχάκηδων έφυγαν από το χωριό και το μαγαζί γκρεμίστηκε. Το οικόπεδο αυτό το αγόρασε ο Χρήστος Κώστα Γρυμπογιάννης όπου και έκτισε μεγάλο σπίτι και στο ισόγειο λειτουργήσε από τον ίδιο κατάστημα υποδημάτων. Παρά ταύτα χρονικά το πότε λειτουργήσαν τα καταστήματα δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε.

Το χωριό στις πρώτες δεκαετίες από της συστάσεώς του στερούνταν πλατείας πράγμα που δυσχέραινε, δυσκόλευε τις διάφορες κοινωνικές εκδηλώσεις. Ο κατάλληλος χώρος που προσφέρονταν για πλατεία ήταν κατειλημμένος από τον άρχοντα του χωριού μας και των Αγράφων, Κουκουρικό, ο οποίος είχε το αρχοντικό του, τους βοηθητικούς χώρους, το αμπέλι του, τον οπωρώνα και τον ανθόκηπο, πραγματικό στολίδι του χωριού και πιο πάνω είχε το αρχοντικό του ο άλλος μεγάλος άρχοντας ο Ζωγλοπίτης με δεκάδες στρέμματα να το περιβάλλον.

Το χωριό όμως χρειαζόταν πλατεία και έπρεπε

οπωσδήποτε να εξευρεθεί και να διαμορφωθεί κατάλληλα.

Ο Κουκουρικός κάποτε συμπεθέρεψε με τον Ζωγλοπίτη και παράλληλα ταυτίστηκαν και τα συμφέροντά τους. Έτυχε την εποχή αυτή που ο Αγάς είχε τσιφλίκι το χωριό Βελέσι (Δαφνοσπηλιά) να το πουλάει και το αγόρασαν από κοινού Κουκουρικός και Ζωγλοπίτης. Για να κουμαντάρουν το τσιφλίκι οι δυο συμπεθεροι αποφάσισαν να μετακομίσει στο Βελέσι ο Κουκουρικός με την οικογένειά του για να διαφεντεύει το τσιφλίκι. Έτσι εγκατέλειψε το Ζωγλόπι και εγκαταστάθηκε στο Βελέσι. Το σπίτι που είχε στο Ζωγλόπι το πούλησε στον Γιαννάκη Δημητρίου Καραγιάννη, αδελφό του παππού μου Θανάση Καραγιάννη. Φυσικά η αξία του αρχοντικού ήταν μεγάλη και το χρηματικό ποσό μόνο ο Γιαννάκης το διέθετε.

Απ' τη στιγμή που το ακίνητο περιήλθε στον Γιαννάκη η δημογεροντία του χωριού σκέπτονταν για απαλλοτρίωση του ακινήτου που αγόρασε ο Γιαννάκης Καραγιάννης και να το κάνουν πλατεία του χωριού. Άρχισαν να τον ενοχλούν και να τον πιέζουν για να το αγοράσει το χωριό δίνοντας οικόπεδο αλλού και χρήματα για να κτίσει νέο σπίτι. Η ασκούμενη πίεση στον Γιαννάκη ήταν αφόρητη και προέρχονταν από τον τότε κυριαρχικό επίτροπο του Μητροπολίτη, ιερείς, Μουχταροδημογέροντες και από τους κατοίκους του χωριού. Έτσι αναγκάστηκε ο Γιαννάκης να ενδώσει και στις 2 Ιουνίου 1871, υπογράφηκε στο Ζωγλόπι από αμοτέρων των πλευρών το λεγόμενο "ΚΑΘΑΡΟΥΠΩΛΗΤΗΡΙΟΝ" που το έγγραφο αυτό σώζεται μέχρι σήμερα. Έτσι την ημέρα αυτή δημιουργήθηκε η πλατεία.

Με την δημιουργία της πλατείας άρχισαν να ξεφυτρώνουν, να δημιουργούνται τα μαγαζιά γύρω από αυτήν και να παρακαμάζουν τα εκτός αυτής υπάρχοντα. Το

στις αρχές αυτού αρχίζουν να φιγουράρουν δυναμικά το μαγαζί του Θύμιου Παπαδημητρίου που στεγάζονταν στο βακούφικο κτίριο με φάτσα προς την πλατεία και το μαγαζί του Γρηγόρη Μήτρα σε ιδιόκτητο κτίριο και με φάτσα στην πλατεία και το κτίριο όπου στεγάζονταν παραμένει απόφιο μέχρι των ημερών μας. Το τρίο αυτά μαγαζιά έδειξαν μεγάλη δραστηριότητα το 1930-1940 όπου παρουσίασε ο πληθυσμός αισθητή αύξηση. Στην περίοδο αυτή έφτασαν στο απόγειο της δραστηριότητάς τους. Έκτοτε πολλά πράγματα άλλαξαν αλλά τα μαγαζιά δεν θα φθάσουν ποτέ στην προπολεμική τους δραστηριότητα.

Κατά τη περίοδο της κατοχής και του εμφυλίου πολέμου τα μαγαζιά δεν λειτουργήσαν. Μετά τη λήξη του εμφυλίου πολέμου και την ομαλοποίηση της κατάστασης τέθηκαν ξανά σε λειτουργία αλλά όχι όλα με τον ίδιο ιδιοκτήτη. Το μεν μαγαζί του Ράπτη δεν άλλαξε αφεντικό, τα δυο άλλα βρέθηκαν υπό άλλη διεύθυνση. Το μαγαζί του Παπαδημητρίου το άνοιξε ο Αποστόλης Κατσιούλας, το δε μαγαζί του Νίκου Μήτρα το νοίκιασε ο Χρήστος Τσούτσουρας.

Αργότερα άνοιξαν και άλλα δυο μαγαζιά του Κίτσιου Κουμπούρα και του Λεωνίδα Καραγιώργου. Έπειτα από χρόνια ο Χρ. Τσούτσουρας έκανε δικό του κτίριο κοντά στο σπίτι του και μετέφερε εκεί τη λειτουργία του μαγαζιού, το δε μαγαζί του Νίκου Μήτρα έκτοτε έμεινε για πάντα κλειστό. Επίσης την εποχή αυτή άνοιξε ο Βαγγέλης Μήτρας καφενείο και παρέμεινε καθαρώς καφενείο.

Γύρω στο 1960 έχουμε νέα δεδομένα γύρω από την ανθρώπινη ζωή και τεράστια αλλαγή του σκηνικού. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ο παραδοσιακός πολιτισμός παραχωρεί τη θέση του στον τεχνικό πολιτισμό. Αυτός ο τεχνικός πολιτισμός έφθασε και στη χώρα μας και ο τρόπος ζωής άλλαξε ριζικά και απίστευτα. Αυτός ο πολιτισμός έφερε και το τέλος των μαγαζιών και σιγά σιγά έσβησαν, χάθηκαν. Δημιουργήθηκαν τα Super Market με απίστευτα προϊόντα και πήραν στα χέρια τους όλη την κατανάλωση. Στο σώρωμα αυτό δεν άντεξαν μεγάλα και ονομαστά καταστήματα των πόλεων πόσο μάλλον των χωριών.

Με τα νέα δεδομένα δημιουργήθηκε και η ανάγκη της διασκέδασης. Έτσι δημιουργήθηκαν νέα καταστήματα προς το σκοπό αυτό που λέγονται κέντρα, ψητοπωλεία ή φαγάδικα. Αυτά δημιουργήθηκαν κυρίως έξω των πόλεων σε χωριά και σε καταλλήλους χώρους. Στο χωριό μας το πρώτο κέντρο διασκέδασης το έκανε ο Βαγγέλης Κατσιούλας και σήμερα το λειτουργεί ο γιος του Κώστας. Πριν την οικονομική κρίση είχε πολλή δουλειά και ιδίως το καλοκαίρι. Το μαγαζί του Φώτη Ράπτη λειτουργήσε ως παντοπωλείο και όταν

πήγαινε να κλείσει το νοίκιασε ο Αποστόλης Φέτσιος και το έκανε ψητοπωλείο και αργότερα το νοίκιασε ο Γιώργος Λιανός, ο οποίος το διατηρεί με την ίδια ιδιότητα. Τα δυο υπάρχοντα σήμερα ψητοπωλεία εξυπηρετούν πολλαπλώς το χωριό προσφέροντας εξυπηρέτηση σε γάμους, βαπτίσιμα, μνημόσυνα αλλά και ως καφενεία.

Η Ραχούλα έχει το προνόμιο να διατηρεί και σήμερα μαγαζί με όλα τα απαραίτητα που χρειάζεται σήμερα ένα σπίτι. Είναι ένα μίνι μάρκετ. Πέραν αυτού έχει και τμήμα μαναβικής με εκλεκτά προϊόντα σε οπωροκηπευτικά οικογενειακής παραγωγής και εφοδιάζει όχι μόνο τους κατοίκους του χωριού μας αλλά και άλλων χωριών όπως Αμαράντου, Σαρανταπόρου και Νεραίδας. Το μαγαζί αυτό λειτουργεί υπό τη διεύθυνση της Μαρίας Παπαστεργίου, συζύγου του Ιερέως του χωριού μας Γεωργίου Φέτσιου.

Σήμερα λειτουργούν τρία καταστήματα στο χωριό μας. Δυο φαγάδικα και ένα παντοπωλείο. Τα υπόλοιπα μαγαζιά που άνοιξαν κατά καιρούς δεν σώζονται ούτε και τα κτίρια που στεγάστηκαν εκτός του Παπασπύρου - Ράπτη, του Μήτρα και του Τσούτσουρα. Το μαγαζί του Παπασπύρου λειτουργήσε από της ιδρύσεως του έως και σήμερα που λειτουργεί ως ψητοπωλείο. Τα υπόλοιπα δύο είναι ανενεργά και ζουν με τις αναμνήσεις του παρελθόντος. Υπάρχουν και μας θυμίζουν μια άλλη εποχή. Το μαγαζί του Παπασπύρου σέρνει στους τοίχους του μέρος του 19ου, 20ου και 21ου αιώνα και εάν είχε στόμα και φωνή πολλές ιστορίες θα μας διηγούνταν.

Πολυδημοσιευμένη προπολεμική φωτογραφία της πλατείας Ραχούλας. Στο βορεινό μέρος και αριστερά από το δίπατο του Λεωνίδα, διακρίνεται το ισόγειο μαγαζί του Παπασπυρογιώργου.

πρώτο μαγαζί που λειτουργήσε περίξ της πλατείας με θέα προς αυτήν και με άμεση πρόσβαση είναι το μαγαζί του Γιώργου Παπασπύρου του Σπύρου. Ο Παπασπυρογιώργος, όπως τον έλεγαν όταν εγώ ήμουν μικρό παιδί, γεννήθηκε, σύμφωνα με το Μητρώο Αρρένων της Κοινότητας Ραχούλας το έτος 1852. Ήταν γιος του ιερέα του χωριού μας Παπασπύρου και αδελφός του επίσης Ιερέα Παπαλεωνίδα. Όταν επήλθε συμφωνία για την δημιουργία πλατείας ο Γιώργος Παπασπύρου ήταν 19 ετών και 29 ετών όταν ελευθερώθηκε η Θεσσαλία. Παντρεύτηκε σε νεαρή ηλικία την αδελφή του Τάσιου Ζαχάκου, ο οποίος Ζαχάκος παντρεύτηκε καταφυγίτισσα και άνοιξε μαγαζί εκεί, το οποίο λειτουργεί ακόμη με το όνομα Ζαχάκος. Το γένος Ζαχάκου είχε ροπή προς το εμπόριο. Ίσως ο Παπασπύρου να επηρεάστηκε από το γυναικοσόι και άνοιξε και αυτός μαγαζί. Το πότε λειτουργήσε το μαγαζί του Παπασπυρογιώργου δεν το γνωρίζουμε. Συμπεραίνω όμως ότι λειτουργήσε λίγο πριν ελευθερωθεί η Θεσσαλία ή με την απελευθέρωση αυτής. Το μαγαζί ήταν ισόγεια οικοδομή και στη ιστορική φωτογραφία του 1933 φαίνεται καθαρά. Πολύ αργότερα επεκτάθηκε ως ανώγεια οικοδομή και έτσι σώζεται μέχρι σήμερα. Πρέπει να πούμε ότι ο Παπασπυρογιώργος είχε όλο κορίτσια και στην κόρη την Σταυρούλα έβαλε γαμπρό το Μήτρο Ράπτη.

Με τα τρία προαναφερθέντα μαγαζιά πορεύθηκε το χωριό μας τον 19ο αιώνα και με μοναδικό μαγαζί στην πλατεία του Γιώργου Παπασπύρου. Τον 20ο αιώνα και

30 Χρόνια «Ζωγλοπιτικά Χρονικά»

Δεκέμβρης 1993 - Δεκέμβρης 2023

128 ΦΥΛΛΑ

Το πρώτο φύλλο της εφημερίδας εκδόθηκε το Δεκέμβρη του 1993, από Συντακτική Επιτροπή που την αποτελούσαν οι: Λάμπρος Α. Γριβέλλας, Βασίλης Χ. Καραγιάννης, Γιώργος Α. Ντόλκερας και Φώτης Ι. Νάκας. Στην πορεία, ο Φώτης Νάκας αποχώρησε και ο αείμνηστος Γιώργος Ντόλκερας απεβίωσε το 2008.

Το 2009, όταν άλλαξε η σύνθεση του Δ.Σ. του Συλλόγου, η εφημερίδα βρισκόταν στο 70ο φύλλο της. Στη συντακτική επιτροπή παρέμειναν τα δύο πρώτα μέλη της και προστέθηκε ο πρόεδρος του Συλλόγου Γιώργος Κατσιούλας, ως κατά

νόμον εκδότης. Στη συντακτική επιτροπή προστέθηκε και ο Κώστας Κορκόντζελος, που επιμελείται του site του Μορφωτικού Συλλόγου Ραχούλας (www.zwglori.gr). Σημαντική είναι και η προσφορά του Κώστα Σιώκου στη διανομή της εφημερίδας και σε άλλες ανάγκες που παρουσιάζονται. Με την παραπάνω σύνθεση τα "Ζωγλοπιτικά Χρονικά" λειτούργησαν μέχρι σήμερα. Όλα τα, κατά καιρούς, μέλη της εργάστηκαν με ζήλο και αगाστή συνεργασία και πρόσφερε καθένας το καλύτερο που μπορούσε.

Και, αφού παρουσιάσαμε την ταυτότητα της εφημερίδας, σειρά έχουν οι συνεργάτες. Όπως είναι γνωστό, καμιά εφημερίδα δεν μπορεί να λειτουργήσει με μόνη τη συντακτική επιτροπή της. Για το λόγο αυτό κατ' επανάληψη απευθύναμε έκκληση στους εγγράμματους συγχωριανούς να πλαισιώσουν με άρθρα τα "Ζ.Χ.". Ήδη, από το πρώτο φύλλο απευθύναμε την παρακάτω πρόσκληση:

"Για να πραγματοποιηθούν οι στόχοι της εφημερίδας, χρειάζεται ομόθυμη συνεργασία όλων των χωριανών και ιδιαίτερα όσων έχουν την ικανότητα να γράφουν και αυτοί δεν είναι λίγοι. Η εφημερίδα μας, για να επιβιώσει έχει ανάγκη από επίκαιρη και ενδιαφέροντα ύλη με θέματα ιστορικά, λαογραφικά, οικολογικά, θέματα υγείας, εγκυκλοπαιδικά, χιουμοριστικά και άλλα, που μόνο η εναισθητοποίηση των πολλών μπορεί να εξασφαλίσει".

Με λύπη μας ομολογούμε ότι η έκκλησή μας εκείνη, καθώς και άλλες που ακολούθησαν, δεν είχε το αποτέλεσμα που περιμέναμε. Συνεχίσαμε, χάρη στη συμπαράσταση συγχωριανών και φίλων, που με τα άρθρα τους βοήθησαν να αναδειχτούν τα "Ζ.Χ." σε μία από τις καλύτερες ιστορικολαογραφικές εφημερίδες της χώρας, κατά κοινή ομολογία. Οι πιο τακτικοί είναι οι παρακάτω, και τους ευχαριστούμε για τη συνεργασία τους:

ΣΥΓΧΩΡΙΑΝΟΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟΙ ΣΤΑ Ζ.Χ.

Γριβέλλας Λάμπρος
Ζαχαρίας Αριστείδης
Καραγιάννης Βασίλης
Καραγιάννη Ελένη
Κατσιούλας Γιώργος
Κατσιούλας Παναγιώτης
Κατσιούλας Λάμπρος
+ Κατσιούλας Γιάννης
+ Κίσσας Βασίλης
+ Κίσσας Θωμάς
Νάκας Κώστας
+ Ντόλκερας Γιώργος
Οικονομίδου Σοφία
+ Παπασωτηρίου Βασίλης
Παπασωτηρίου Φιλίτσα
Παπαδημητρίου Ισμήνη
Τζωαννόπουλος Κων/νος
Τσιούκης Θωμάς
Κουντουράς Δημήτρης

Αρθρογράφοι, φίλοι των "Ζ.Χ."

Αναγνωστόπουλος Βασίλης
Αποστολός Βαγγέλης
Αντωνίου Αντώνης
Ζαχαρόπουλος Άγγελος
Ζαχαρόπουλος Γιώργος
Κατοίκος Νίκος
Κλήμος Γιώργος
Κάμπα-Τόσκα Σούλα
+ Καραλούλης Βασίλης
+ Μαγόπουλος Βασίλης
Μπόλος Παρμενίων
Παππάς Μάρκος
Προβόπουλος Ηλίας
Παπαδημητρίου Μενέλαος
Παλάντζας Νίκος
+ Παπαζαρκάδας Πέτρος
Σαλαγιάννης Παναγιώτης
Σαράτση Τίτικα-Μαρία
Τάκης Βασίλης
Τουρναβίτης Γιάννης

Το οξυγόνο όμως που κράτησε στη ζωή τα Ζωγλοπιτικά Χρονικά επί 30 χρόνια είναι οι συνδρομές των αναγνωστών τους, τόσο των απανταχού συγχωριανών, όσο και των φίλων της εφημερίδας. Έχουμε γράψει και άλλοτε ότι η εφημερίδα αποστέλλεται σε 400 αναγνώστες. Στην καλύτερη περίπτωση, εκείνοι που σηκώνουν το οικονομικό βάρος της έκδοσης δεν ξεπερνούν τους 100. Αν όλοι όσοι λαμβάνουν την εφημερίδα κατέβαλαν τον οβολό τους, η εφημερίδα θα μπορούσε να επιβιώσει άλλα 30 χρόνια!

Όλοι όσοι, καθ' οιονδήποτε τρόπο, προσφέραμε στην 30/χρονη έκδοση των Ζ.Χ., παρά τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε, απολαύσαμε το μακρύ ταξίδι και αισθανόμαστε ικανοποίηση διότι η εφημερίδα έφερε στο φως, εν πολλοίς, άγνωστα στοιχεία της ιστορίας και της λαογραφίας του τόπου μας, και αποτέλεσε το βήμα για την ανάδειξη και προβολή των अपαράμιλλης ομορφιάς τοπίων του χωριού μας και των Αγράφων γενικότερα, αλλά και των προβλημάτων που αυτό αντιμετωπίζει.

Αρχαίες πόλεις στην περιοχή του Ν. Καρδίτσας

Συνέχεια από τη σελ. 1

μας για τις αρχαίες πόλεις προέρχονται από τις ανασκαφές, από κείμενα αρχαίων και νεότερων συγγραφέων, περιηγητών και χρονικογράφων, ακόμα και από τη μυθολογία. Οι περισσότερες από εκείνες έχουν ταυτοποιηθεί, υπάρχουν όμως και πολλές που η εντόπισή τους παραμένει διφορούμενη.

Αρχαίες πόλεις

Αγγείες: Τοποθετείται στην περιοχή της Κτιμένης και κατ' άλλους στη Λουτροπηγή ή στο Παλιόκαστρο Καΐτσας.

Αθήναιο: Ταυτοποιήθηκε ένα χιλιόμετρο μετά το χωριό Αργιθέα.

Αργιθέα: Εκεί που βρίσκεται σήμερα το χωριό Αργιθέα. Για κάποια χρονική περίοδο θεωρούνταν πρωτεύουσα της Αθαμανίας.

Άρνη: Κοντά στο χωριό Πύργος Κιερίου. Στη θέση της εγκαταστάθηκε το κατοπινό Κιέριο.

Αστέριον: Τοποθετείται στο Βλοχό ή τη Συκεώνα. Ορισμένοι το ταυτίζουν με τις Πειρασίες, οπότε πρέπει να τοποθετηθεί στο Ερμήτσι.

Γόμφοι: 1,5 χλμ από το Μουζάκι. Καταστράφηκε εκ θεμελίων από τον Ιούλιο Καίσαρα.

Ελλοπία: Κατά μία άποψη στο σημερινό χωριό Πετρωτό. Ο γερμανός αρχαιολόγος Στέβιν την τοποθετεί στην Καστανιά.

Θητώνιον: Νότια της Καρδίτσας (ίσως στα Γεφύρια). Δεν υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες.

Ιθώμη: Δίπλα στο χωριό Πύργος Ιθώμης.

Ίτων ή Ίτωνος: Ιδρύθηκε την ομηρική εποχή στην περιοχή του χωριού Φίλια.

Ίχνες ή Άχνες: Βρισκόταν κοντά στην αρχαία πόλη Φύλλον χωρίς αυτό να έχει εξακριβωθεί.

Καλλιθήρα: Τοποθετείται στο Καλλιθήρο (Σέκλιζα), άποψη που αμφισβητείται. Δεν έχουν βρεθεί επιγραφικά στοιχεία που να το αποδεικνύουν.

Κέλαιθρα: Μάλλον κοντά στο χωριό Άμπελος.

Κιέριον: Ιδρύθηκε την εποχή του Τρωικού Πολέμου. Αντικατέστησε την προϊστορική Άρνη.

Κτιμένη (αλλιώς Κτιμέναι ή Κτιμεναι): Αναφέρεται και ως πρωτεύουσα της Δολοπίας. Τοποθετείται στην Άνω Κτιμένη χωρίς αυτό να έχει επιβεβαιωθεί επιγραφικά. Κατ' άλλους βρίσκεται κοντά στο Φουρνά Ευρυτανίας, εξ ου και ο Δήμος κτιμενίων.

Κύπαιρα: Πιθανώς βρισκόταν στο χωριό Μακρυρράχη.

Λίμναιο: Πιθανώς θέσεις ο Βλοχός ή η Μεταμόρφωση.

Μεθύλιο: Εντοπίστηκε από επιγραφές στο

χωριό Μυρίνη.

Μενελαΐς: Δεν υπάρχουν στοιχεία και εικάζεται πως βρισκόταν στη Ρεντίνα ή την Καστανιά.

Μητρόπολη: Στο σημερινό χωριό Μητρόπολη. Βρέθηκε επιγραφή "ΠΟΛΙΣΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ".

Όρθη: Στο άλσος του Αγίου Νικολάου του χωριού Κέδρος.

Ορχομενός: Σύμφωνα με τους ιστορικούς βρισκόταν στο Χάρμα.

Πολίχνα: Βρισκόταν στο χωριό Μεσενικόλας.

Οθόρνη: Δε διασώθηκαν στοιχεία.

Ονθύριο ή Ονθούριο: Κοντά στην αρχαία πόλη Άρνη ή Κιέριον.

Ορμένιο: Κοντά στο χωριό Ερμήτσι ή στη θέση "Χτούρι" κοντά στον ποταμό Ενιπέα.

Πειρασίες: Βρισκόταν στο χωριό Ερμήτσι. Για πολλούς ταυτίζεται με το Αστέριον.

Πεύμα ή Τεύμα: Βρισκόταν στους πρόποδες του όρους Καλοκριά ή Κατάχλωρου ή στον Άγιο Ιωάννη Παλιουρίου.

Σιλάνη ή Σίλινα: Εντοπίζεται κοντά στο χωριό Προάστιο (Δήμος Σιλάνων).

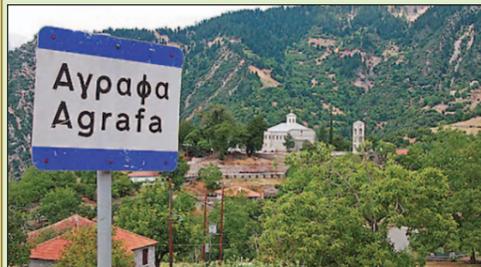
Φάκιον: Δεν έχει εξακριβωθεί. Ίσως στο χωριό Πέτρινο.

Φημίες: Πιθανολογείται πως βρισκόταν ή κοντά στην αρχαία Άρνη ή κοντά στον Αγ. Θεόδωρο ή κοντά στους Σοφάδες.

Φύλλος: Ως πιο ισχυρή τοποθεσία θεωρείται αυτή κοντά στο χωριό Φύλλο.

Δήμος Αγράφων
Τρεις χιλιάδες <3000> ευρώ
για κάθε γέννα!

Ένας Θεός ξέρει από πότε έχει να γεννηθεί παιδί στα Αγραφιώτικα χωριά! Έτσι, το Δημοτικό Συμβούλιο Αγράφων αποφάσισε να χορηγήσει τρεις χιλιάδες <3000> ευρώ σε όποια Αγραφιώτισσα θα πάρει τη γενναία απόφαση, αν όχι από πατριωτισμό, τουλάχιστο από το δελεαστικό ποσό της χορηγίας, να γεννήσει στον τόπο της.

Μήπως - λέμε τώρα - θ' αποτελούσε καλό παράδειγμα, αν έκαναν την αρχή οι πρωτοστάτες για την αναγέννηση των Αγραφιώτικων χωριών; Ευχόμαστε να πετύχει ο στόχος του Δ.Σ. Αγράφων και σύντομα ν' ακουστεί κλάμα νεογέννητου στ' Αγραφα, αλλά διατηρούμε και κάποιες επιφυλάξεις!

ΜΗ ΛΗΣΜΟΝΟΥΜΕ ΤΟ '40

Για την Ελλάδα και τους Έλληνες το έπος του 1940-41 είναι το δεύτερο '21. Με τις αμέτρητες θυσίες των παιδιών του, το Έθνος των Ελλήνων ανάκτησε την αυτοπεποίθηση και την υπερηφάνειά του και ξαναβρήκε τη θέση που του αξίζει μεταξύ των ελεύθερων εθνών του κόσμου.

Στον τιτάνιο εκείνον αγώνα συνεισέφερε με τα παιδιά της και η Ραχούλα. Ερασιζόμεστε από παλαιότερα φύλλα των "Ζ.Χ." δύο στοιχεία που το καταμαρτυρούν:

Α)Ραχουλιώτες που στρατεύτηκαν και άλλοι που θυσίασαν τη ζωή τους στον αγώνα εκείνον.

Έπεσαν υπέρ πατρίδος

1. Πόλκος Αθανάσιος του Γεωργίου, Ανθ/γός, ετών 27. Τραυματίστηκε από βλήμα όλμου στο ύψωμα Νοβοσέλα της Κόνιτσας στις 29-11-1940 και εξέπνευσε στις 4-12-1940, στο νοσοκομείο Ιωαννίνων. Τα οστά του μεταφέρθηκαν, μετά τον πόλεμο, στη Ραχούλα.

2. Τίγκας Ηλίας, λοχίας πεζικού. Έπεσε στη μάχη της Μουργκάνας.

Αλβανομάχοι συγχωριανοί

Βρέκος Απόστολος του Σωτ.	Λιανός Απόστολος
Βρέκος Δημήτριος του Σωτ.	Λιανός Χρήστος
Βρέκος Θωμάς	Μήτρας Ευάγγελος
Βρέκος Βασίλειος Β.	Μήτρας Νικόλαος Μιχ.
Βρέκος Σωτήρης	Μήτρας Δημήτριος
Γρυμπογιάννης Αναστάσιος	Μήτρας Νικόλαος Γρηγ.
Γρυμπογιάννης Γιάννης	Μπέλλος Απόστολος
Γρυμπογιάννης Θωμάς	Μπέλλος Δημήτριος
Γρυμπογιάννης Κώστας	Νασιάκος Αντώνης
Γκορτσάς Απόστ.	Νασιάκος Παναγιώτης
Γκορτσάς Δημήτριος	Νασιάκος Ηλίας Απ.
Γκορτσάς Χρήστος Γ.	Νασιάκος Ηλίας Αθ.
Γκορτσάς Ηλίας	Νάκας Ιωάννης
Γκορτσάς Χρήστος Ν.	Νάκας Πάνος
Γκορτσάς Νίκος	Νάκος Αλέκος
Γκορτσάς Θωμάς	Νάκος Θεοφάνης
Δερματάς Δημήτριος	Ντίνος Δημήτριος
Δημητρός Κώστας	Ντόλκερας Κώστας
Ζαχαρής Βασίλειος Π.	Ξυδιάς Κων/νος
Ζαχαρής Λάμπρος Π.	Παπαδημητρίου Βασίλης
Θεάκος Δημήτριος Ευθ.	Παπαδημητρίου Περικλής
Θεάκος Άγγελος	Παπασωτηρίου Βασίλης
Θεάκος Ιωάννης	Πόλκος Μάρκος
Καραγιώργος Χρήστος	Ράπτης Αθανάσιος
Καραγιώργος Αλέκος	Ράπτης Κων/νος Σωτ.
Καλαμάρας Κώστας	Τίγκας Κλεομένης
Καραγιάννης Δημήτριος	Τίγκας Προκόπης
Κατσιούλας Δημήτριος	Τίγκας Χρήστος
Καρλάφτης Φώτης	Τζωαννόπουλος Κων/νος
Κατσαρός Σεραφεΐμ	Τσιούκης Γιώργος
Κίσσας Ευάγγελος	Τσιούκης Δημ. Απ.
Κορκόντζελος Δημήτριος	Τσιούκης Ηλίας Απ.
Κορκόντζελος Κων/νος Β.	Τσιμάκης Βασίλης Απ.
Κολοβός Ευάγγελος	Τσιμάκης Κώστας
Κονταξής Απόστολος	Τσιότρας Βασίλειος
Κορκόντζελος Ηλίας	Τσιούκης Ηλίας Κ.
Κουμπούρας Χρήστος Μιχ.	Τσούτσουρας Απόστολος
Κατσιάκας Απόστολος	Τσούτσουρας Λάμπρος
Κατσιούλας Γεώργιος	Τσούτσουρας Βασίλης
Κοντακτής Βασίλης	Φέτσιος Απόστολος
Κουμπούρας Αλέκος	Φλωράκης Λάμπρος
Κοτσιαρίδης Φώτης	Φλωράκης Χαρίλαος
Κοτσιαρίδης Βασίλης	Χαραλαμπίκος Κώστας
Κωστίκας Κώστας	

Επιστολές Ραχουλιωτών από το μέτωπο

Στην εφημερίδα "Θεσσαλική Φωνή" της Καρδίτσας είναι καταχωρισμένα δύο γράμματα, που έστειλαν από το μέτωπο, οι αείμνηστοι συγχωριανοί μας, ο ανθυπολοχαγός Περικλής Παπαδημητρίου και ο δεκανέας Δημήτριος Μ. Μήτρας.

Γράμμα του Ανθ/γού Περικλή Παπαδημητρίου

Προς τον Επόπτη Αγροτικής Ασφαλείας Τρικάλων
Εμμανουήλ Καντεράκη
Εν Τ.Τ. 825 τη 4η Φεβρουαρίου 1941

Αγαπητέ μου κ. Επόπτα, τα σέβη μου
Εις το τμήμα μου έχω και τρία παιδιά της υπηρεσίας μας, τα οποία στο πρώτο βάπτισμα άφησαν το ειρηνικό έργο τους και έτρεξαν στη φωνή της πατρίδος μαζί με τόσα Ελληνόπουλα. Από τις πρώτες μέρες του πολέμου τα παρακολούθησα με κρυφό καμάρι να γίνονται κήρυκες των ιδεωδών της φυλής μας, μεταξύ των συναδέλφων τους.

Με εκτίμηση
Περικλής Παπαδημητρίου
Αξ/κός Μονάδος 643/Β
Τ.Τ. 825

Γράμμα του δεκανέα Δημητρίου Μιχαήλ Μήτρα

Σεβαστοί μου γονείς
Από υγεία είμαι καλά. Προ ημερών σας έγραφα πάλι, αλλά δεν γνωρίζω εάν ελάβατε το γράμμα μου ή όχι, εσείς όμως να ξέρετε ότι δεν είναι εύκολο να γράφουμε από εδώ, διότι δεν υπάρχει ταχυδρομική επικοινωνία. Ο Θανάσης Πόλκος τραυματίστηκε ελαφρώς (Σ.Σ. Είχε τραυματιστεί θανάσιμα) στο πόδι, ο δε Κ.Γιαννουσάς στο χέρι και αυτός ελαφρώς. Πείτε στο σπίτι τους να μην ανησυχούν, είναι ελαφρά τραυματισμένοι.

Σήμερα που σας γράφω είναι του Αγίου Νικολάου και εύχομαι "χρόνια πολλά" στο Νίκο και να μας φυλάει ο Θεός να είμαστε καλά. Γράψτε και σεις, ίσως να το λάβω το γράμμα σας. Γράψτε μου πού βρίσκονται τα άλλα τα αδέρφια μου και τι γίνονται. Επίσης ο Νίκος τον θείον τι γίνεται; Περισσότερα δεν έχω να σας γράψω. Εύχομαι να τελειώσει ο πόλεμος γρήγορα και να ανταμώσουμε γερά όλα τα αδέρφια και σεις.

Χαιρετισμούς πολλούς στην Αγαθή, στο Θύμιο, στους θείους μας και σ' όλους όσους ρωτούν για μένα.

Με σεβασμό
16-12-1940
Δημήτριος Μήτρας

ΚΑΜΕΙΣ - ΠΑΘΕΙΣ

Συνέχεια από τη σελ. 1

έγιναν ληστές. Τους αγωνιστές ακολούθησαν αργότερα και κάποιιοι που είχαν προβλήματα με τη δικαιοσύνη, με αποτέλεσμα να γεμίσουν τα βουνά ληστές.

Έτσι λοιπόν από τη δημιουργία του ελληνικού κράτους μέχρι τη δεκαετία του 1930 παρεπιδημούσαν κατά καιρούς στην περιφέρεια του χωριού μας αρκετοί ληστές, οι οποίοι δρούσαν άλλοτε ένας μόνος του, άλλοτε δυο μαζί, άλλοτε τρεις, άλλοτε περισσότεροι (ληστρικές συμμορίες) κι έκαναν τη δύσκολη ζωή των φτωχών βιοπαλαιστών ακόμα πιο δύσκολη έως ανυπόφορη.

Εκτός από τους παρεπιδημούντες ληστές ήταν και οι διερχόμενοι - λόγω του ότι το χωριό μας ήταν κοντά στην οροθετική γραμμή που χώριζε το Ελληνικό από το Τούρικο - οι οποίοι αν είχαν προβλήματα και καταδιώκονταν στο Ελληνικό, κατέφευγαν στο Τούρικο και αντίστροφα. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να "φιλοξενεί" ο χώρος, το χωριό και η ευρύτερη περιφέρεια, συχνά-πυκνά ληστές διερχόμενους, δικακόμενους, κυνηγημένους. Αυτοί, σ' αυτό συμφωνούν όλοι, όσοι αφηγούνται τέτοιες ιστορίες, ήταν πιο απαιτητικοί, πιο σκληροί, πιο απάνθρωποι.

Ένας από αυτούς ήταν και ο διαβόητος Τάκος Αρβανιτάκης, γνωστός από τη σφαγή στο Δήλεσι (9/4/1870), ένα γεγονός που είχε σοβαρότατες επιπτώσεις και καταράκωσε το γόητρο της Ελλάδας. Ένα γεγονός που δημιούργησε στην Ελλάδα τεράστια προβλήματα στις σχέσεις της με άλλες χώρες (Αγγλία, Ιταλία), στις οποίες υποχρεώθηκε να πληρώσει μεγάλα χρηματικά ποσά ως αποζημιώσεις. Παράλληλα το κύρος της Ελλάδας στο εξωτερικό καταρρακώθηκε και οι εφημερίδες στην Ευρώπη έγραφαν ότι η Ελλάδα είναι "χώρα βαρβάρων", ότι είναι "φωλιά ληστών και πειρατών", ότι είναι "εντροπή δια τον πολιτισμόν" και πολλά άλλα. Τον Τάκο Αρβανιτάκη τον σκότωσε μέσα στο σπίτι του ένας συγχωριανός μας.

Συγκεκριμένα στην εφημερίδα "Αιών" (10 Σεπτεμβρίου 1873), διαβάζουμε: "Τον Τάκον εφόνευσεν ο **Αθανάσιος Ρουμανός**, κάτοικος του χωριού **Λακρεσίου**, δια πιστόλας, εντός της οικίας αυτού, πυροβολήσας κατ' αυτού εκ των όπισθεν, καθ' ην στιγμήν καθήμενος ωμίλει μετά τινος γυναικός. Έξωθεν της οικίας εφύλαγεν εις ληστής, ανεπιός του Καταραχιά, ο υπερβολήσεν ο **Κοντομήτρος** συγχρόνως, αλλ' άνευ αποτελέσματος. **Ο Λακρέσι** είναι χωριόν των τουρκικών Αγράφων, κείμενον εγγύτατα των ελληνικών συνόρων... Την κεφαλήν ανεγνώρισαν πάντες οι κάτοικοι του χωριού Λακρέσι, ως διατελούντες μετ' αυτού προ πολλού εις στενάς σχέσεις. Λόγοι φόβου όμως και αντεκδικήσεων έπλασαν άλλον τρόπον...".

Ένας άλλος φοβερός και τρομερός λήσταρχος της εποχής ήταν ο **Κωσταράς**. Αυτός σκοτώθηκε στην ευρύτερη περιοχή δυτικά του χωριού, μετά από συντονισμένη και απηγή καταδίωξη από άγημα στρατιωτών και χωροφυλάκων. Από τους ηλικιωμένους κατοίκους του χωριού ακούγεται ακόμα το τοπωνύμιο "Στ' Κουσταρά" που σηματοδοτεί το μέρος, όπου ο ληστής άφησε την τελευταία του πνοή.

Όλοι αυτοί, με τις φήμες που τους συνόδευαν, με το παρουσιαστικό τους, με το φέρισμα τους και με τα κουμπούρια τους, έσπεραν τον φόβο και τον τρόμο στους απροστάτευτους κατοίκους του χωριού και κυρίως στους γεωργούς και στους κτηνοτρόφους που είχαν τα χωράφια, τα μαντριά και τα καλύβια τους μακριά από το χωριό, στην ευρύτερη περιφέρεια.

Ιστορίες για τη συμπεριφορά, τη δράση και τα "κατορθώματα" των ληστών εις βάρος των φοβισμένων και ανήμπορων να αντιδράσουν κατοίκων του χωριού, έχω ακούσει πάρα πολλές από διάφορους αφηγητές. Φυσικά τις περισσότερες από αυτές τις άκουσα από τον προικισμένο αφηγητή και βαθυστόχαστο παππού μου. Μία από αυτές είναι και η παρακάτω η οποία αναφέρεται σ' ένα πραγματικό γεγονός που συνέβη γύρω στα 1920:

Μια οικογένεια συγχωριανών μας είχε το στανότοπι της, όπως οι περισσότεροι κάτοικοι του χωριού, στην ευρύτερη περιφέρεια, σε μια απόσταση που για να τη διανύσεις έπρεπε να περπατήσεις πάνω από μια ώρα. Εκεί είχαν το μαντρί για τα ζωντανά τους, ένα κοπάδι, καμιά εξηγηταριά γίδια, και το φτωχόκαλυβό τους όπου έμεναν αυτοί που φρόντιζαν το κοπάδι.

Στις απέναντι πλαγιές είχε κάπου το λημέρι του ένας ληστής που δρούσε συνήθως μόνος του. Ήταν ένας εύσωμος, γερός και δυνατός άντρας, με άγριο παρουσιαστικό και με πολλά μακριά μαλλιά και γένια. Φορούσε, απ' ότι λέγανε, έναν μαύρο σκούφο στο κεφάλι, ένα παντελόνι σκούτινο (από χοντρό μάλλινο ύφασμα) και μια μακριά κάπα και κουβαλούσε πάντα μαζί του ένα (άλλοι λένε δύο) πιστόλια. Με λίγα λόγια ήταν ένας αγριάνθρωπος που προκαλούσε τον τρόμο σε όποιον τον έβλεπε.

Ήταν φθινόπωρο και τη φροντίδα του κοπαδιού την είχε ένα δεκαοχτάχρονο αγόρι, ένα μεστό και μυαλωμένο παλικαράκι με τη δεκατριάρχη αδερφή του, γιατί οι γονείς τους ήταν απασχολημένοι στα χωράφια. Ήρθε το βράδυ και τα παιδιά, αφού έκλεισαν τα γίδια στο μαντρί, μπήκαν στο καλύβι τους και ετοιμάζονταν να φάνε. Ξαφνικά τα σκυλιά άρχισαν να γαβγίζουν έντονα και ασταμάτητα, κάτι που σήμαινε πως κάποιος πλησίαζε στο χώρο.

Το αγόρι βγήκε αμέσως έξω να δει τι συμβαίνει. Είχε νυχτώσει για καλά και χρειάστηκε αρκετά δευτερόλεπτα για να διακρίνει στο μονοπάτι έναν βαρύ σκοτεινό όγκο να πλησιάζει προς το καλύβι. Δεν άργησε να καταλάβει περί τίνος πρόκειται, τρώμαξε και ανατρίχιασε και πριν προλάβει να πει κάτι, άκουσε μια άγρια, άγαρμψη φωνή να του λέει σε τόνο προστακτικό:

"Μάλουσι τα σκ'λια να σ'υχάσ'νε, μη βγάλου του πιστόλι' κι τα ξαπουστελου. Κι πού'σι, πιάσι κι ένα καλό κασιόκι' κι σφάζ'του να του ψήσουμι, γιατί έχου κάτ'μέρις να φάου κι π'νάου σα λύκου", είπε και γνωρίζοντας πως η είσοδος του καλυβιού ήταν μικρή, είχε ξανάρθει κι άλλες φορές βλέπετε, έβγαλε τη μακριά κάπα του και μπήκε μέσα. Το μικρό κοριτσάκι βλέποντάς τον ξαφνικά μπροστά του κατατρόμαξε, σάστισε και με δυσκολία κατάπιε ένα ουρλιαχτό που πήγε να του ξεφύγει.

Ο ληστής περιεργάστηκε για λίγο το κοριτσάκι. Ύστερα κρέμασε σ' ένα κούνταλο την κάπα του, στρογγυλοκάθισε σ' ένα σκαμνί που βρήκε μπροστά του κι άρχισε να στρίβει ένα τσιγάρο. Το αγόρι, πλημμυρισμένο από στενοχώρια, θυμό και αγανάκτηση, μπήκε στο μαντρί, διάλεξε ένα κασιόκι και το έβγαλε έξω. Μετά από κάμωση ώρα, παρασμένο σε μια πρόχειρη ξύλινη σούβλα, ψηνόταν στη θράκα που είχε ετοιμάσει το κοριτσάκι.

Αφού ψήθηκε καλά, το βγάλανε από τη φωτιά κι ο ληστής άρχισε να καταβροχθίζει με βουλιμία τα νοστιμότατα κοψίδια. Ύστερα από λίγη ώρα, αφού είδε ότι τα παιδιά δεν έτρωγαν, τους είπε:

- Φάτι, αρέ, γιατί δεν τρώτι;

Τα καμήνα τα παιδιά προφασίστηκαν πως είχαν φάει πριν έρθει. Γιατί πού όρεξη για φαγητό; Ένας κόμπος τούς είχε ανέβει στο λαιμό και γύρευε να τα πνίξει. Ο "φιλοξενούμενος" αφού έφαγε του σκασιού, πήρε την κάπα του, την έστρωσε στη μια γωνιά του καλυβιού και ξάπλωσε να κοιμηθεί. Σε λίγο ροχάλιξε, αλλά το χέρι στο πιστόλι. Ύστερα ξάπλωσαν και τα παιδιά. Αλλά πώς να κοιμηθούν που η καρδιάς τους έπαιζαν ταμπούρλο από την ανασφάλεια, τον θυμό, τον φόβο και την αγανάκτηση;

Το αγόρι ξαπλωμένο καθώς ήταν σκεφτόταν διάφορα. Θυμήθηκε την προηγούμενη φορά που ο ληστής είχε περάσει από το καλύβι τους, αλλά τότε ήταν κι ο πατέρας του εκεί. Και τότε απαίτησε να του ψήσουν κασιόκι για να φάει και του ψήσανε. Όταν έφυγε ο ληστής τότε, το αγόρι γεμάτο θυμό και αγανάκτηση, γκρίνιαζε τον πατέρα του γιατί του έκανε όλα τα χατίρια και δεν του έφερε καμιά αντίρρηση.

Ο πατέρας του προσπάθησε να το καθησυχάσει, να το ηρεμήσει και να του εξηγήσει πως πρέπει να είναι ανεκτικοί και να κάνουν υπομονή, γιατί οι ληστές είναι βίαιοι, σκληροί και μοχθηροί άνθρωποι, ζυμωμένοι στην παρανομία, στο κακό και στο θανατικό και δεν το 'χουν σε τίποτα, άμα τους φέρεις αντίρρηση, άμα τους κάνεις να θυμώσουν, να χρησιμοποιήσουν το πιστόλι. Κι αυτό δεν το θέλουμε. Γι' αυτό τους ανεχόμαστε. Κι όχι μόνο εμείς, όλοι έτσι κάνουν για να μη διακινδυνεύουν τη ζωή τους.

Αυτά κλωθογύριζαν στο μυαλό του αγοριού, καθώς και κάποιες άλλες ανατριχιαστικές και απάνθρωπες ιστορίες με ληστές που είχε ακούσει και δεν μπορούσε να βρει ψυχία. Κάποιες ληστείες, κάποιους φόνους και κάποιους βιασμούς γυναικών σε καλύβια και χωράφια. Έβλεπε και την αδερφή του που μέστωνε σιγά-σιγά, αλλά και τα βλέμματα που της έριχνε από τώρα ο αγριάνθρωπος και το μέλλον τού φάνταζε πολύ ζοφερό.

Όλες αυτές οι σκέψεις, όλα αυτά τα γεγονότα, τον αναστάτωναν και τον εξόργιζαν. Δεν μπορούσε να τα δεχτεί, να τα ανεχθεί, να συμβιβαστεί. Δεν την άντεχε αυτή την αδικία. Τότε ήταν που βγήκε μπροστά η περηφάνια του, ο εγωισμός του, η αξιοπρέπεια του και η ισχυρή προσωπικότητά του και ξεφοβήθηκε. Ξεφοβήθηκε και βρήκε τη δύναμη και το θάρρος και τόλμησε να σκεφτεί, για πρώτη φορά, την οριστική λύση. Τότε θυμήθηκε και τον παλιό γκρά, το τουφεκι που είχε κρυμμένο για κάτι τέτοιες ώρες, μέσα στο παχύ στρώμα από φτέρες πάνω στο οποίο κοιμόταν.

Το αγόρι αυτό, ήταν ένα ψηλό, δυνατό και γεροδεμένο παλικαράκι. Ένα παλικαράκι ψύχραμο, θαρραλέο, τολμηρό, ριψοκίνδυνο και πολύ ώριμο για την ηλικία του. Αφού σκέφτηκε για αρκετή ώρα, αν πρέπει να πάρει ένα τόσο μεγάλο ρίσκο, αν πρέπει να υλοποιήσει το σχέδιό του, πήρε τη γενναία απόφαση να το κάνει. Μιλάει σιγά στην αδερφή του και την παίρνει και βγαίνουν έξω. Εκεί της εξηγεί το σχέδιό του και της λέει να πάει να κρυφτεί κάπου, λίγο μακριά από το καλύβι, μην τυχόν και στραβώσει κάτι και τα πράγματα δεν εξελιχθούν όπως τα σχεδίασε.

Το κοριτσάκι έφυγε και το αγόρι μπήκε σιγά κι αθόρυβα στο καλύβι και ξαναξάπλωσε. Ο ληστής κοιμότανε του καλού καιρού και κάπου-κάπου ροχάλιζε. Το αγόρι, αφού ξανασκέφτηκε για λίγο τις κινήσεις του, έβγαλε σιγά-σιγά το χέρι του στις φτέρες κι έβγαλε το τουφεκι. Με κινήσεις αθόρυβες, σταθερές και αποφασιστικές βρέθηκε σε λίγο με προτεταμένο το όπλο του πάνω από το μέτωπο του ληστή. Πάτησε τη σκανδάλη και όλα τελείωσαν.

Το παλικαράκι, βλέποντας τον ληστή νεκρό, ένιωσε να φεύγει από πάνω του ένα τεράστιο βάρος. Ύστερα τράβηξε ένα σκαμνί και κάθισε. Χρειάστηκε λίγα λεπτά για να χαλαρώσει κάπως, να συνέλθει από την υπερβολική ένταση που έζησε πριν από λίγο και να συνειδητοποιήσει τί έκανε. Αφού ηρέμησε σχετικά, βγήκε από το καλύβι και φώναξε την αδερφή του. Ύστερα από λίγο ξεκίνησαν να πάνε να βρουν τους γονείς τους στα χωράφια.

Η απόσταση που έπρεπε να διανύσουν ήταν γύρω στα οχτώ χιλιόμετρα και ήταν νύχτα. Ευτυχώς, για καλή τους τύχη, είχανε σύμμαχο μια φέτα φεγγαριού. Άλλοι περπατώντας κι αλλού, όπου επέτρεπε το μονοπάτι, τρέχοντας, κάλυψαν την απόσταση σε λιγότερο από μια ώρα. Έφτασαν στους γονείς τους λαχανιασμένα και καταϊδρωμένα. Εκείνοι βλέποντάς τα να φτάνουν έτσι, αλαφιασμένα μέσα στην προχωρημένη νύχτα, τρώμαξαν κι άρχισαν γεμάτοι αγωνία να ρωτούν τι συμβαίνει.

Το αγόρι τους εξήγησε στα γρήγορα τι είχε συμβεί. Ύστερα από λίγο, γονείς και παιδιά, πήραν τον δρόμο για το καλύβι. Όταν φτάσανε, ο πατέρας έκανε το γύρο του καλυβιού, ψάχνοντας να βρει το καταλληλότερο μέρος για να θάψουν τον ληστή. Μετά από λίγη ώρα, πατέρας και γιος, έσκαβαν κάτω από μια πελώρια βελανιδιά. Αφού τον έθαψαν, έσυραν μερικά ξερόκλαδα και σκέπασαν το νισκόφατο χώμα, για να μην κινήσει την περιέργεια κανενός.

Γύρισαν στο καλύβι και ξάπλωσαν να κοιμηθούν. Κανέναν δεν είχε όρεξη για κουβέντα. Ευτυχώς η κούραση που κουβαλούσαν λειτούργησε σαν υπνωτικό. Ύστερα από λίγο είχαν αποκοιμηθεί όλοι. Νωρίς το πρωί ξύπνησαν οι γονείς, γιατί έπρεπε να πάνε ξανά στα χωράφια. Ξύπνησαν και τα παιδιά κι αφού τους τόνισαν ξανά και ξανά να προσέχουν και να μην πούνε κουβέντα σε κανέναν, έφυγαν.

Αφού περάσανε καμιά εικοσαριά μέρες και το πράγμα πήγαινε σιγά-σιγά να ξεχαστεί, ακούστηκε στο χωριό πως συγγενείς του ληστή, που είχανε χάσει τα ίχνη του, βγήκαν και τον έψαχναν και καθώς ξέρανε πού ήταν τα λημέρια του, κάποια στιγμή θα έφταναν και στο καλύβι τους. Ο πατέρας των παιδιών ακούγοντας το μαντάτο ανησύχησε. Πήγε στο καλύβι και με τον γιο

του έθαψαν τον ληστή και τον μετέφεραν λίγο μακριά από το καλύβι και τον έθαψαν σε ένα μικρό χωράφι που είχαν εκεί. Φθινόπωρο ήταν, όργωσαν το χωράφι και το έσπειραν σίκαλη. Οι άνθρωποι του ληστή έμαθαν και ρώτησαν εδώ κι εκεί κι αφού δεν βρήκαν τίποτα, δεν έμαθαν τίποτα, σηκώθηκαν κι έφυγαν. Τώρα πια, οι γονείς και τα παιδιά, δεν είχαν κανέναν λόγο να ανησυχούν.

Το γεγονός με τον καιρό ξεχάστηκε, τα χρόνια περνούσαν, το αγόρι έγινε άντρας. Παντρεύτηκε, έκανε παιδί. Και φτάνουμε σιγά-σιγά στην εποχή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και στη Γερμανική Κατοχή. Άνοιξη του 1943 και οι Γερμανοί έστειλαν ειδικό σχηματισμό των Ες - Ες στα Λουτρά Σμοκόβου, με σκοπό να καταστρέψουν τις εγκαταστάσεις των Λουτρών, επειδή είχαν πληροφορίες ότι τις χρησιμοποιούσε ο ΕΛΑΣ ως έδρα Στρατιωτικής Σχολής.

Ο σχηματισμός αυτός, λίγο πριν φτάσει στην Παλιόλακκα, μια περιοχή ανατολικά του χωριού, στα σύνορα με τα Σμόκοβο και το Θραψίμι, που απέχει από το χωριό γύρω στα οχτώ χιλιόμετρα, δέχτηκε πυρά ανταρτών από την απέναντι πλαγιά. Οι Γερμανοί σταμάτησαν, οχυρώθηκαν πρόχειρα κι ανταπέδωσαν. Σε λίγο, αφού τα πυρά από απέναντι σταμάτησαν, προχώρησαν προς τα πάνω. Πιο σιγά τώρα και πιο προσεκτικά.

Έφτασαν στην Παλιόλακκα. Περνώντας τη γέφυρα και λίγο πριν την πρώτη στροφή, ένας Γερμανός είδε κάπου ψηλά και απέναντι δυο ανθρώπους, τους πέρασε για αντάρτες και τους έριξε μια ριπή με το όπλο του. Οι δυο αυτοί άνθρωποι ήταν δυο αδέρφια που πήγαιναν αμέριμνα κι ανυποψίαστα σε κάποιο χωράφι. Ο μεγάλος αδερφός πήγαινε μπροστά και ο μικρότερος ακολουθούσε. Μια σφαίρα της ριπής πέρασε, απ' ότι λένε, ξυστά στο αυτί του πρώτου, του μεγάλου αδερφού και βρήκε στο μέτωπο τον μικρότερο αδερφό που ακολουθούσε, με αποτέλεσμα τον ακαριαίο θάνατο. Ο μικρότερος αδερφός ήταν το αγόρι που σκότωσε τον ληστή!

Ο μεγάλος αδερφός δεν κατάλαβε τίποτα. Όταν μετά από λίγο όμως δεν τον άκουγε πίσω του, γύρισε να τον δει. Τον είδε και δεν πίστευε στα μάτια του. Τον είδε πεσμένο, νεκρό μ' ένα "γαρύφαλλο" στο μέτωπο. Αμέσως φώναξε τον πατέρα του που ήταν πιο πάνω. Κι ενώ είχανε τη μεγάλη τους λύπη για την απώλεια του ανθρώπου τους, είχαν και τον φόβο των Γερμανών. Με τη σκέψη μην τους αναζητήσουν στο γυρισμό τους και τους ακολουθήσουν μέχρι το χωριό και προκληθεί κακό μεγαλύτερο, αποφάσισαν να τον ενταφιάσουν κάπου εκεί. Τελικά τον έθαψαν στο πίσω μέρος μιας αποθήκης.

Αφού περάσανε καμιά εικοσαριά μέρες, ίσως και παραπάνω, και δεν ξαναφάνηκαν Γερμανοί στην περιοχή και έκριναν πως δεν υπάρχει πλέον κανένας φόβος από αυτούς, άλλωστε αμαξτός δρόμος για το χωριό δεν υπήρχε, υπήρχε μόνο ένα μονοπάτι, αποφάσισαν να τον ξεθάψουν και να πάνε στο χωριό και να τον θάψουν εκεί με κανονική κηδεία. Έτσι κι έγινε.

Όπως διαπιστώνει κανείς αυτή η ιστορία έχει δύο τραγικές συμπτώσεις. Το αγόρι σκότωσε τον ληστή με μια σφαίρα στο μέτωπο. Τον θάψανε κάπου πρόχειρα και μετά από είκοσι-εικοσιπέντε μέρες τον ξεθάψανε και τον θάψανε κάπου αλλού, για να είναι σίγουροι ότι δεν θα καταλάβει κανείς ποτέ και τίποτα. Ότι συνέβη δηλαδή είκοσι δύο χρόνια μετά και με τον θύτη, το αγόρι που τον σκότωσε, που ήταν άντρας πια.

Ο παππούς τελειώνοντας την αφήγησή του και θεωρώντας τις συμπτώσεις αυτές σαν μια μορφή απονομής δικαιοσύνης, κατέληξε στο πνεύμα της ευαγγελικής ρήσης "*Μάχαιραν έδωκας, μάχαιραν θα λάβεις*", αλλά το εξέφραζε με τον δικό του χαρακτηριστικό, λαϊκό τρόπο, λέγοντας: "*Βλέπ'ς, πιδίμ; πώς τα φέρν'ει η ζουή καμπόσις βουλές; Ό,τι κάν'εις να του παθαίν'εις. Γι' αυτό λέμι: κάμ'ς-πάθ'ς*".

Σ.Σ.: Περισσότερα για το θάνατο του ληστή Τάκου Αρβανιτάκη, ο αναγνώστης μπορεί να βρει στα "Ζωγλοπιτικά Χρονικά", φύλλο 101/2017, "Ενα τραγούδι που περιγράφει σελίδες της ληστοκρατίας"

Ταξίδι στη μνήμη

Συνέχεια από τη σελ. 1

ανυπομονούσα να μπω, λες και θα έμπαίνα στο άνοιγμα της ψυχής μου.

Ω!! πόσο μικρός είναι ο χώρος! Μήτε η γνώριμη βυζαντινή φωνή του παπιά, που έδινε τον τόνο της χαράς ή λύπης στο εκκλησίασμα, μήτε οι καλλίφωνοι ψάλτες, μήτε τα εξαπτέρυγα και τα παιδάκια που μπεινόβγαιναν στο ιερό υπάρχουν.

Και ξάφνου, με κυρίεψαν οι σκέψεις: εδώ το πρώτο δάκρυ του θρήνου για τον Θεάνθρωπο, μετά η χαρά της Ανάστασης, τα βαφτίσια με τα λιγοστά χρήματα της αλυμούρας, τα στεφανώματα και τα πρώτα παιδικά σκιρτήματα. Ύστερα, οι πρώτοι προβληματισμοί, αμφισβητήσεις και επιλεκτικότητα.

Ο χώρος όμως με έπνιγε, σχεδόν καμιά γνώριμη φάτσα δεν έβλεπα, μόνο κάτι παιδάκια που τόσο πολύ έμοιαζαν στους γονείς ή στους παππούδες, και οι εικόνες, δωρεές στους τοίχους, με προσγειώσαν.

Έτσι είναι, είπα, μπήκε πολύ νερό στο μύλο της διαδρομής και ο χρόνος αδυσώπητος.

Εγώ όμως θα θυμάμαι, θέλω να θυμάμαι!!!

*Ο συγγραφέας: Ο **Γιάννης Τουρναβίτης** είναι ένας ανήσυχος επιχειρηματίας, σκεπτόμενος άνθρωπος και εραστής της παράδοσης.

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του "**Πικρόγλυκες μπουκιές**", Καρδίτσα 2021.

1. *Αγία Παρασκευή: Είναι ο κεντρικός ναός των Σοφάδων, στην ενορία του οποίου ο συγγραφέας έζησε τα παιδικά του χρόνια.*

"Στου Ντεληδήμου το μαντρί, ούτε γάλα ούτε τυρί"
Από το βιβλίο της "Λαογραφικά Αργιθέας"

Γράφει η λαογράφος Σούλα Τσόκα-Κάμπα

Τσέλιγκας ήταν ο Ντεληδήμος κι είχε τη στρούγκα του φτιασμένη σ' αυτή τη θέση. Περνούσαν κλέφτες κάθε μέρα και του ζητούσαν γάλα και τυρί. οι διαβάτες το ίδιο. Βαρκέστηκε απ' το "δό μου γάλα, δό μου τυρί" του κόσμου ο Ντεληδήμος, και για να γλιτώσει απ' τα βάσανα, τι λες κι έκαμε; Με σωλήνες έφτιασε υδραγωγείο, να τρέχει το γάλα από κει που άρμεγε τις προβατίνες του και να φτάνει παρακάτω μακριά. Δικοί του άνθρωποι το έπαιρναν το γάλα και το έπιζαν τυρί, γιαούρτι, βούτυρο... Ξαναπέρασαν οι κλέφτες από τη στάνη υστερότερα και του ζήτησαν γάλα, τυρί για να φάνε.

-Ούτε γάλα ούτε τυρί υπάρχει, τους είπε' τον άφησαν ήσυχο. Όπου όμως κι αν περνούσαν, έλεγαν:

"Στου Ντεληδήμου το μαντρί
ούτε γάλα ούτε τυρί"

Το ίδιο και οι διαβάτες έλεγαν: βόιξε όλος ο κόσμος με το μαντρί του Ντεληδήμου. Έμεινε από τότε ο μύθος και μολογιέται, όταν η περίσταση το φέρει να περάσεις από κάπου, να ζητήσεις κάτι και να σου το αρνηθούν¹.

Για το **γιοφύρι του Κοράκου** υπάρχει η εξής παράδοση:

"Το 'φτιαξε ο Άγιος Βησσαρίος, τότε που ήταν δεσπότης. Τελειώνοντας, λέει, αυτή η γέφυρα, πρώτος που πέρασε ήταν ένας καλογερός και

Το γεφύρι του Κοράκου

φτάνοντας καταμεσής στην καμάρα, στάθηκε. Ο πρωτομάστορας που έχτισε το γιοφύρι, τον κοίταζε από κάτω απ' τον ξεριά. Φαινόταν σαν κόρακας ψηλά στον έλατο. Τόσο ύψος είχε η καμάρα. Απ' αυτή την απτία είπαν: του Κοράκου το γεφύρι².

Σύμφωνα με άλλη παράδοση που είπε ντόπιος στο Λουκόπουλο, όταν πέρασε από την Αργιθέα το 1928: "για το χτίσιμο του γεφυριού μαζεύτηκαν σαράντα πέντε μάστοροι κι εξήντα μαστορόπουλα για να το φτιάσουν. Τρία χρόνια δούλευαν και στεριωμό δεν είχε. Έφτιαχναν τη μέρα, έπεφτε τη νύχτα. Πουλάκι απ' τη μεσιανή κολώνα τότε, έβγαλε ανθρώπινη λαλιά και λέει: "Το γεφύρι δεν στεριώνεται, αν δε σφάξετε χίλιες γίδες σιούτες". Οι μαστόροι που άκουσαν, ξετέλεσαν την παραγγελία και το γεφύρι στέριωσε και το τελείωσαν³.

Σχετικά με την ονομασία του βουνού **Γκαβέλου**, οι ντόπιοι λένε ότι προέρχεται από έναν βλάχο Γκαβέλο, που βοσκούσε εκεί τα πρόβατά του. Επίσης, συνηθισμένο είναι ορισμένες τοποθεσίες να παίρνουν τα ονόματά τους από κάποιο γεγονός που έγινε εκεί, όπως: "στου Βασιλή", όπου γκρεμίστηκε κάποιος Βασιλής, "στου Λεωνίδα" όπου σκοτώθηκε ένας κλέφτης, "στη Λάκκα του Κωσταντή" γιατί εκεί χάθηκε ένας κτηνοτρόφος κ. α..

Σημειώσεις

1. Δημ. Λουκόπουλου: "Στα βουνά του Κατσαντώνη"
2. Ιδίου: (Στο ίδιο βιβλίο)
3. Ιδίου: (Στο ίδιο βιβλίο)

Γενικότερα, για τις παραδόσεις, βλέπε: Στιλπ. Κυριακίδη, Ιω. Κακριδή, Νικ. Γεωργιάδη, Γιώργου Θωμά και άλλους.

Του γέρου το παράπονο

Του Βαγγέλη Αποστολού

Στου γηροκομείου την αυλή, πάνω σ' ένα παγκάκι, κάθεται ολομόναχο, θλιμμένο γεροντάκι. Σκέφτεται όσα έκαμε όλα αυτά τα χρόνια και βλέπει πώς κατάντησε σ' αυτή την καταφρόνια.

Ευτυχισμένοι ζούσανε, αυτός κι η φαμελιά του, η όμορφη γυναίκα του, τα δύο τα παιδιά του. Αυτός και η γυναίκα του δεν χόρταιναν δουλειά, θέλανε τα παιδάκια τους να ζήσουνε καλά.

Γι' αυτό και τα μορφώσανε απ' το υστέρημά τους, καμάρωναν που γίνονταν σπουδαία τα παιδιά τους. Κουράγιο, βρε γυναίκα μου, ώσπου να μεγαλώσουν, είναι παιδιά πολύ καλά, θα μας το ανταποδώσουν.

Τα δυο παιδιά σπουδάσανε και στην Αμερική κάνανε οικογένεια και μέινανε εκεί. Από τη στενοχώρια τους, πριν κλείσει ένας χρόνος, πέθανε η γυναίκα του και μένει ο γέρος μόνος.

Ζήτησε στο αγόρι του να πάει ο καημένος, θυμάται τι του απάντησε:

Πατέρα, πολλά μας έκαμες και σε ευχαριστούμε, μα είναι δύσκολα εδώ, με γέροντα να ζούμε.

Ο γέρος του απάντησε: "να 'χετε την ευχή μου, κι εγώ θα έβρω μιαγωνιά στο άλλο το παιδί μου". Μα όταν το ανέφερε στην κόρη του μια μέρα, εκείνη του απάντησε: "δεν γίνεται, πατέρα".

Σπίτι μεγάλο έχουμε -η κόρη καμαρώνει - μα όσα μέτρα μέινανε, τα κάμαμε σαλόνι. Πόσο ο γέρος λαχταρά, να 'ναι με τα παιδιά του, να 'χει τα εγγονάκια του, πάνω στα γόνάτα του!

Αυτή η σκέψη η γλυκιά το γέρο αποκοιμίζει, του ιδρύματος η ερημιά όμως τον τριγυρίζει. Ο γέρος αποκοιμήθηκε με πρόσωπο θλιμμένο, την άλλη μέρα το πρωί τον βρήκαν πεθαμένο.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΤΟΥΑΛΕΤΑΣ (19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ)

Η ΟΥΝΕΣΚΟ έχει θεσπίσει "Παγκόσμιες Ημέρες" για κάθε τι που απασχολεί την ανθρώπινη κοινότητα. Ιδού τώρα και Παγκόσμια Ημέρα για την τουαλέτα!

Γιατί όμως γιορτάζουμε στις 19 Νοεμβρίου την "Παγκόσμια Ημέρα Τουαλέτας";

Διότι μία τουαλέτα δεν είναι απλά μία τουαλέτα. Γιατί οι τουαλέτες σώζουν ζωές, αφού τα ανθρώπινα απόβλητα μεταδίδουν θανατηφόρες ασθένειες. Μια τουαλέτα προστατεύει την αξιοπρέπεια και δημιουργεί ευκαιρίες.

Όσοι από εμάς γεννηθήκαμε προ του 1950 έχουμε πικρή πείρα και γνωρίζαμε καλά, πριν ακόμα προκύψει η UNESCO, τι σημαίνει η έλλειψη τουαλέτας. Η απόδευση, στην καλύτερη περίπτωση γινόταν σε πρόχειρα αποχωρητήρια και στη χειρότερη στο ύπαιθρο. Μύγες και άλλα έντομα μετέφεραν από εκεί τα μικρόβια στους ανθρώπους και οι ασθένειες μεταδίδονταν με ταχύτατους ρυθμούς. Σήμερα, στην πατρίδα μας ξεπεράσαμε το στάδιο εκείνο, κυρίως χάρη στην υδροδότηση όλων σχεδόν των νοικοκυριών, ακόμη και της υπάιθρου.

Ακόμα όμως στο κόσμο 4,2 δισεκατομμύρια άνθρωποι ζουν χωρίς ασφαλή αποχέτευση. Περισσότερο από το μισό του παγκόσμιου πληθυσμού. Πως μπορεί κανείς ν' απαλλαχτεί από τη φτώχεια, όταν δεν έχει αποχέτευση; Τουαλέτες για όλους λοιπόν χωρίς καμία εξαίρεση! Μόνο έτσι θα πετύχουμε τον Στόχο 6 των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης που υπόσχεται αποχέτευση για όλους μέχρι το 2030.

Μερικά στοιχεία για τις τουαλέτες και την αποχέτευση:

- 4,2 δισεκατομμύρια άνθρωποι ζουν χωρίς ασφαλή αποχέτευση - πάνω από το μισό του παγκόσμιου πληθυσμού.
- 673 εκατομμύρια άνθρωποι εξακολουθούν να αφοδεύουν έξω.
- Η ελληνής αποχέτευση εκτιμάται ότι προκαλεί 432.000 θανάτους τον χρόνο λόγω διάρροιας.
- Εκτιμάται ότι 297.000 παιδιά ηλικίας κάτω των πέντε ετών πεθαίνουν κάθε χρόνο από διαρροϊκές ασθένειες λόγω του μη ασφαλούς πόσιμου νερού, της κακής αποχέτευσης και έλλειψης της υγιεινής των χεριών.
- Τα παιδιά ηλικίας κάτω των πέντε ετών που ζουν σε χώρες που πλήττονται από παρατεταμένες συγκρούσεις είναι κατά μέσο όρο σχεδόν 20 φορές πιο πιθανό να πεθάνουν από διαρροϊκές ασθένειες που προκαλούνται από την έλλειψη ασφαλούς νερού, αποχέτευσης και υγιεινής παρά από την άμεση βία.
- Η απώλεια παραγωγικότητας εξαιτίας ασθενειών που σχετίζονται με την ύδρευση και την αποχέτευση, κοστίζει σε πολλές χώρες έως και 5% του ΑΕΠ.

Παναγία Μεσοπορίτισσα ή Αποσπορίτισσα
Ένα έθιμο με πανάρχαιες ρίζες

Ένα έθιμο με πανάρχαιες ρίζες αναβιώνει κάθε χρόνο στα ελληνικά χωριά, αλλά προπαντός στην Ελευσίνα, στον ιερό τόπο των Ελευσίνιων Μυστηρίων, όπου από τη Μυκηναϊκή Εποχή έως το τέλος του 4ου αι. μ.Χ. λατρευόταν συνεχώς η θεά Δήμητρα, θεά της ανανέωσης της φύσης και της βλάστησης των σιτηρών. Μετά

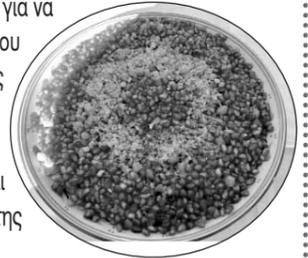

την εγκατάλειψη των αρχαίων θεών, την προστασία της γεωργικής παραγωγής ανέλαβε η Παναγία.

Πρόκειται για το έθιμο με τα πολυσπόρια, που πραγματοποιείται την παραμονή των Εισοδίων της Θεοτόκου, δηλαδή στις 20 Νοεμβρίου.

Η ονομασία "Μεσοπορίτισσα" δόθηκε καθώς η σπορά βρίσκεται περίπου στη μέση της τον μήνα Νοέμβριο και οι ντόπιοι έδωσαν στην Παναγία τον ρόλο της θεάς Δήμητρας.

Στην ιδιαίτερη πατρίδα μας, που η σπορά είχε ήδη τελειώσει στις 21 Νοεμβρίου, το έθιμο είχε πάρει τη ονομασία "Παναγία η Αποσπορίτισσα" Αποβραδής την παραμονή της γιορτής οι νοικοκυρές βράζουν σπόρους όλων των δημητριακών: σταριού, καλαμποκιού, βρώμης, σίκαλης κλπ και ετοιμάζουν το δίσκο, που ανήμερα της γιορτής θα τον πάνε στην εκκλησία και θα τον αποθέσουν όλες πλάι πλάι στο πεζούλι μπροστά στο ιερό για να ευλογηθεί. Στο περιεχόμενο του δίσκου προστέθηκε ζάχαρη και στολίστηκε με φέτες μήλου, κυδωνιού και σπόρους ροδιού. Μετά τη λειτουργία τα δημητριακά θα διανεμηθούν σε όλα τα μέλη της οικογένειας και ακόμα και στα ζώα του σπιτιού για την καλή σοδειά της φετινής σποράς.

Ο δίσκος με τα πολυσπόρια

Ήμουν μικρός και θυμάμαι τη μακαρίτισσα Ο μάνα μου, που έφερνε το δίσκο στο σπίτι κι εμείς ριχνόμασταν απάνω, ποιος να φάει το περισσότερο, γιατί ήταν πολύ νόστιμο. "Μην το φάτε όλο" έλεγε εκείνη: "αφήστε να δώσουμε μια χουφτούλα στη φοράδα μας που μας οργώνει τα χωράφια, να ριξουμε και λίγο στα χωράφια μας, να τα ευχαριστήσουμε που μας δίνουν το ψωμάκι!".

Σημειώνεται ότι, πριν από λίγες ημέρες, έγινε γνωστό από την υπουργό Πολιτισμού και Αθλητισμού, Λίνα Μενδώνη, πως το παραπάνω έθιμο προωθείται για ένταξη στον κατάλογο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO.

Λ.Γ.

ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ
Νικολάου Πολίτη

Οι Γέλληνες κι τα μνήματά τ'ς
(Αιτωλία)

Οι Γέλληνες νια φουρά πιρ'φανεύ'καν, κι ήθλαν να φτάσν το Θιό. Για να τουν φτάσνι έχτισαν ένα κάστρου τουν ανήφουρου. Λέει ου Θιός: " Έστ' είστι σεις; Σας κάνου γω κι δε βλέπιτι ένας τουν άλλου". Τ'ς έδουκι ουργή κι όθι βρίσκουνταν καθένας πέθιν' αδικεί.

Ιπειδή ου καθένας γνώρζι πού θα πιθάν', έφκνι τουν τάφου τ' μαναχός τ' κι έβανι ό,τι τ' χρειάζουνταν: του κανατάκι τ', του λυχναράκι τ', του πιατάκι τ' κι άλλου ό,τι τ' χρειάζουνταν. Άμα τα 'φκιανι ούλα αυτά, πάλιν μουναχός τ' κι έμπνι μες στουν τάφου τ'. Άμα πάλιν μέσα, λάλαϊ ένα κνουπάκι στ'αυτί τ' κι πέθνι ικει απ' βρίσκουνταν. Έτσι έπαθαν νια φουρά οι Γέλληνες, κι βρίσκουμι τα μνήματά τ'ς, τα λυχναράκια τ'ς κι ούλα τα 'σεία τ'ς.

Οι Γέλληνες ναι φουρά ήταν άντρις θηρία, όχι σαν κι μας σήμνρα τς κακαντράκηδης. Σήκουναν β'νά ακέρια. Δεν τράπι τα παλιά τα κάστρα μι τι πέτρις είν' χτισμένα; Ικειές τς πέτρις τς σήκουναν μι τα χέρια τς κι τς απίθουναν!

Δελφικά Παραγγέλματα ή δέκα εντολές;

Αν, σύμφωνα με την Παλαιά Διαθήκη, Ο Μωυσής έδωσε σε 10 Εντολές τους νόμους σύμφωνα με τους οποίους έπρεπε να πορεύονται στη ζωή οι Εβραίοι, οι Έλληνες διατύπωσαν τους ίδιους νόμους σε 147 Εντολές, που ονομάστηκαν Δελφικά Παραγγέλματα.

Ως δελφικά παραγγέλματα είναι γνωστά τα 147 αποφθέγματα που βρίσκονταν χαραγμένα στον εξωτερικό τοίχο, περιμετρικά της πύλης, καθώς και στις στήλες του ιερού ναού του Απόλλωνα στο Μαντείο των Δελφών.

Πρόκειται για λιτές φράσεις μόλις λίγων λέξεων, ένα απόσταγμα σοφίας που εκφράζει διαχρονικές αρχές για να διδάξει κανείς σε καθημερινή βάση βίο ενάρετο. Αφορούν στην αγάπη, τη φιλία, την εργασία, αλλά και στο χρέος, την ανταμοιβή, ακόμη και στο κουτσομπολιό. Επειδή σκοπός τους είναι να καθοδηγούν τον άνθρωπο στην καθημερινή του ζωή, ο Πausanias¹ τα χαρακτηρίζει ως "ωφελήματα προς τους ανθρώπους" (Ελλάδος Περιήγησις, Φωκικά).

Σύμφωνα με τη λαϊκή πεποίθηση, τα δελφικά παραγγέλματα είχαν παραδοθεί από τον Απόλλωνα στην Πυθία, είχαν επομένως θεϊκή προέλευση.

Κατά τον Πλάτωνα (Πρωταγόρας), τα δελφικά παραγγέλματα ήταν αφιέρωμα των 7 σοφών στο Μαντείο των Δελφών. Στους επτά σοφούς εϊθισται να συγκαταλέγονται ο Θαλής ο Μιλήσιος, ο Πιττακός ο Μυτιληναίος, ο Βίας ο Πριηνεύς, ο Σόλων ο Αθηναίος, ο Κλεόβουλος ο Ρόδιος, ο Περίανδρος ο Κορίνθιος και ο Χίλων ο Λακεδαιμόνιος. Την ίδια άποψη για την προέλευση των παραγγεμάτων υιοθετούν ο Διογένης Λαέρτιος² και ο Στοβαίος³. Σύγχρονοι ερευνητές θεωρούν την προέλευση των παραγγεμάτων ασαφή - πιθανότατα ήταν λαϊκές παροιμίες που αποδόθηκαν αργότερα στους επτά σοφούς. Ωστόσο, δεν υπάρχουν αρχαίες γραπτές μαρτυρίες που να τεκμηριώνουν αυτή την άποψη. Γνωρίζουμε ποια ήταν τα παραγγέλματα χάρη στον Στοβαίο ο οποίος τα κατέγραψε και τα μετέφερε ως "των επτά σοφών υποθήκη".

Δημοσιεύουμε τα 60 πρώτα και τα υπόλοιπα θα δημοσιευτούν στο επόμενο φύλλο των "Ζ.Χ."

Αρ.	Αρχαία ελληνικά	Απόδοση στα νέα ελληνικά
001.	Ἔπου θεῶ	Ακολούθησε τον θεό
002.	Νόμω πείθου	Πειθάρχησε στον νομο
003.	Θεοῦς σέβου	Σεβάσου τους θεούς
004.	Γονεῖς αἰδοῦ	Σεβάσου τους γονεῖς σου
005.	Ἦττῶ ὑπέρ δικαίου	Να δεχτείς να ηττηθείς από το δίκαιο
006.	Γ νόθι μαθῶν	Αφού λάβεις γνώση, μάθε
007.	Ἀκούσας νόει	Αφού ακούσεις, κατανόησε
008.	Σαντόν ἴσθι	Να είσαι ο εαυτός σου
009.	Γαμείν μέλλε	Σχεδιάζε να παντρευτείς
010.	Καιρόν γνῶθι	Μάθε το σωστό χρόνο για την ευκαιρία σου
011.	Φρόνει θνητῶ	Σκέψου ως θνητός
012.	Ξένος ὄν ἴσθι	Αν είσαι ξένος, να ενεργείς όπως ανιμνένεται από τους ξένους
013.	Ἐστίαν τίμα	Τίμα το σπίτι σου
014.	Ἄργε σεαυτοῦ	Ἐλεγε τον εαυτό σου
015.	Φίλοις βοήθει	Βοήθα τους φίλους σου
016.	Θυμοῦ κράτει	Κράτα το θυμό σου
017.	Φρόνησιν ἄσκει	Ἀσκησε τη φρόνησή σου
018.	Πρόνοιαν τίμα	Τίμα την προνοητικότητα
019.	Ὀρκῶ μη χρω	Μην χρησιμοποιεῖς ὄρκο
020.	Φιλίαν ἀγάπα	Ἀγάπα τη φιλία
021.	Παιδείας ἀντέχου	Να αντέχεις τις δυσκολίες της εκπαίδευσης
022.	Δόξαν δίωκε	Επιδίωξε τη δόξα
023.	Σοφίαν ζήλου	Ζήλευε τη σοφία
024.	Καλόν εὖ λέγε	Να επαινείς το καλό
025.	Ψέγε μηδένα	Μην ψέγεις κανένα (μην κατηγορείς κανένα)
026.	Ἐπαινεί ἀρετήν	Επαινέσε την ἀρετή
027.	Πράττε δίκαια	Πράξε δίκαια
028.	Φίλοις εὐνόει	Ευνόησε τους φίλους σου
029.	Ἐχθροῦς ἀμύνου	Να ἀμύνεσαι ἐναντία στους εχθρούς σου
030.	Εὐγένειαν ἄσκει	Ἐξάσκησε την ευγένεια
031.	Κακίας ἀπέχου	Να ἀπέχεις ἀπὸ την κακία
032.	Κοινός γίνου	Γίνε κοινωνικός
033.	Ἴδια φύλαττε	Να διαφυλάττεις ὅσα σου ἀνήκουν
034.	Ἀλλοτρίων ἀπέχου	Να ἀπέχεις ἀπὸ ὅσα ἀνήκουν σε ἄλλους
035.	Ἄκουε πάντα	Ἄκουγε τα πάντα
036.	Εὐφημῶς ἴσθι	Να εἶπες καλὴ φήμη
037.	Φίλῳ χαρίζου	Κάνε χάρη στο φίλο σου
038.	Μηδέν ἄγαν	Μην κάνεις τίποτα σε υπερβολή
039.	Χρόνου φειδου	Να μην ξοδεύεις το χρόνο σου
040.	Ὅρα τὸ μέλλον	Πρόβλεψε το μέλλον
041.	Ἦβριν μίσει	Να μισεῖς την ὕβρη
042.	Ἰκέτας αἰδοῦ	Τους ἰκέτες σεβάσου
043.	Πᾶσιν ἀρμόζου	Να είσαι βολικός με όλους
044.	Υἱοῦς παιδεύε	Εκπαίδευε τα παιδιά σου
045.	Ἐχῶν χαρίζου	Αν ἔχεις, χάριζε
046.	Δόλον φοβοῦ	Να φοβάσαι το δόλο
047.	Εὐλόγει πάντας	Μίλα καλά για όλους
048.	Φιλόσοφος γίνου	Γίνε φιλόσοφος
049.	Ὅσα κρίνε	Κρίνε ὅσα εἶναι ὅσα
050.	Γνοῦς πράττε	Αν γνωρίζεις, πράξε
051.	Φόνου ἀπέχου	Να ἀπέχεις ἀπὸ φόνους (Μη φονεύεις)
052.	Εὖχου δυνατῶ	Να προσεύχεσαι για ὅσα εἶναι δυνατῶ
053.	Σοφοῖς χρῶ	Συμβουλευσοῦ τους σοφοῦς
054.	Ἦθος δοκίμαζε	Δοκίμαζε το ἦθος
055.	Λαβῶν ἀπόδος	Αν πάρεις, δόσε
056.	Ἦφορῶ μηδένα	Μην υποτιμάς κανένα
057.	Τέχνη χρῶ	Χρησιμοποίησε τις ικανότητές σου
058.	Ὅ μέλλεις, δός	Ὅτι σχεδιάζεις, κάνε το
059.	Εὐεργεσίας τίμα	Τίμα την ευεργεσία
060.	Φθόνει μηδενί	Μη φθονεῖς κανένα

1. Πausanias: (110-180 μ.Χ.) Έλληνας περιηγητής και γεωγράφος.
2. Διογένης Λαέρτιος: (3ος αι. μ. Χ.) Έγραψε "Ιστορία της φιλοσοφίας" κ.ά..
3. Στοβαίος Ιωάννης: (5ος αι. μ.Χ.) Ανθολόγιο φιλοσοφικών έργων.

Ξαναγυρίζοντας στα παλιά Κατσαμάκι

Το κατσαμάκι είναι ένα φαγητό που καταναλώνεται από αμνημονεύτων χρόνων, σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, με διάφορα ονόματα. Στην Ελλάδα το λέμε κατσαμάκι ή μαμαλίγκα. Πριν από την εισαγωγή του καλαμποκιού από τον νέο κόσμο τον 16ο αιώνα το φαγητό ονομαζόταν πολέντα. Ήταν ένας πυκνός χυλός που γινόταν με αλεύρι κάστανου, κεχρί ή ρεβίθια.

Αργότερα, σχεδόν όλοι οι λαοί χρησιμοποιούσαν και χρησιμοποιούν χυλούς δημητριακών και κυρίως καλαμποκάλευρου, στο καθημερινό τους διατολόγιο. Οι Άγγλοι αναφέρονται στο χυλό δημητριακών με την ονομασία porridge (πόριτς). Ο χυλός από καλαμποκάλευρο ήταν ευρέως διαδεδομένος σε όλη την Ανατολική Ευρώπη, στην περιοχή του Εύξεινου Πόντου και στην Τουρκία.

Οι Βούλγαροι και οι Σέρβοι αποκαλούν τον χυλό κατσαμάκι Ο όρος σημαίνει νάζι (τσαλιμάκι) και έχει επικρατήσει σε όλη την Βόρειο Ελλάδα (Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη και Πομακοχώρια). Οι Ρουμάνοι αποκαλούν τον χυλό μαμαλίγκα, ονομασία που χρησιμοποιείται ευρύτατα στις περιοχές της Στερεάς, της Ηπείρου και της Θεσσαλίας, όπου είχαν εγκατασταθεί οι επονομαζόμενοι Ρουμανόβλαχοι. Στην Τουρκία και τα παράλια της Μικράς Ασίας ο χυλός καλεῖται μουχλαμάς ενώ στην Αλβανία καλεῖται χαραπάτσι.

Το κατσαμάκι στην Ελλάδα

Το κατσαμάκι στην Ελλάδα ήταν το φαγητό των φτωχών: των αγροτών, των εργαζόμενων στην ύπαιθρο, των ποιμένων και τούτο γιατί ήταν ένα πρόχειρο φαγητό, που παρασκευαζόταν

εύκολα, δεν απαιτούσε πολλά υλικά και, κυρίως, ήταν θρεπτικό και "κρατούσε πείνα!". Συνήθως το παρασκεύαζαν και το καταλάωναν το πρωί, πριν ξεκινήσουν για τη δουλειά, για ν' αντέξουν ως το μεσημέρι. Άλλο φαγητό για εκείνες τις ώρες ήταν ο τραχανάς, που όμως χώνευε γρήγορα, γι' αυτό συνήθιζαν να λένε: "Ο τραχανάς είναι ως την πόρτα, αλλά το κατσαμάκι, ως το χωράφι". Τον καιρό της γερμανικής κατοχής το κατσαμάκι ήταν περιζήτητο και στις μεγάλης πόλεις, στις οποίες όμως το καλαμποκάλευρο ήταν δυσεύρετο!

Υλικά και συνταγή μαγειρέματος

Υλικά για 2 άτομα

3-4 κουτάλες σούπας καλαμποκάλευρο,

½ κατσαρόλα νερό

1 κουτ. σούπας μαργαρίνη.

Για αλμυρό:

1 κομμάτι τυρί φέτα

Για γλυκό:

2 κουτ. σούπας μέλι

αλατάκι

Εκτέλεση

Βάζουμε σε μια κατσαρόλα

αλατισμένο νερό να βράζει. Προσθέτουμε μια κουταλιά της σούπας μαργαρίνη και το καλαμποκάλευρο με το μάτι. Το καλαμποκάλευρο πρέπει να είναι ψιλοκομμένο. Ανακατεύουμε καλά για 10 λεπτά περίπου. Μόλις δούμε πως η κουτάλα μας στέκεται όρθια το κατσαμάκι είναι έτοιμο.

Σερβίρουμε σε παραλλαγές αλμυρού και γλυκού. Για το αλμυρό τρίβουμε το τυρί φέτα πάνω από το κατσαμάκι και για το γλυκό περιχύνουμε το κατσαμάκι με το μέλι. Οι Ζωγλοπιτές, μετά τα Χριστούγεννα, που είχαν λουκάνικα, τηγάνιζαν και ψιλές φέτες λουκάνικου, τις έριχναν στην κατσαρόλα και ανακάτευαν καλά. Γινόταν νοστιμότερο!

Καλή όρεξη!

Χρυσάφι το γαϊδουρόγαλο

Σε συσκευασία 200 γραμμαρίων, ευρώ 14,90!

Γράψαμε και άλλοτε για το γάλα της γαϊδούρας, αλλά οι θεραπευτικές ιδιότητές του, όπως αποκάλυψαν πρόσφατες επιστημονικές έρευνες, και η τσουχτερή τιμή του μας ανάγκασαν να επανέλθουμε.

Τα τελευταία χρόνια η επιστήμη ανακάλυψε εκείνο που οι γιαγιάδες μας γνώριζαν και χρησιμοποιούσαν ανέκαθεν: ότι δηλαδή το γάλα της γαϊδούρας είναι φάρμακο. Όταν μάλιστα τα μικρά παιδιά έπασχαν από κοκίτη (καρκαλέτσι), έσπευδαν να βρουν γαϊδουρόγαλο για να τα ποτίσουν!

Σήμερα το θέμα μπήκε σε επιστημονικές βάσεις. Δείτε στη συνέχεια.

-Στα ράφια θα μπορούν οι καταναλωτές να βρουν το γάλα γαϊδούρας σύμφωνα με απόφαση του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης. Με την απόφαση αυτή του υπουργείου απελευθερώνεται η αγορά του γάλακτος γαϊδούρας και βοηθά τους παραγωγούς να επενδύσουν στον τομέα αυτό καθώς οι απολαβές από την εμπορία του προϊόντος είναι σαφώς σε βιώσιμο πλέον επίπεδο. Στην Ελλάδα υπάρχουν τουλάχιστον 3 επιχειρήσεις παραγωγής γαϊδουρινού γάλακτος. Οι γαϊδούρες αρμέγονται 3 φορές την ημέρα και το γάλα αποστραγγίζεται και εμφιαλώνεται σε μπουκάλια των 200gr.

Ένα λίτρο του γάλατος γαϊδούρας κοστίζει σήμερα μέχρι και 100 ευρώ, τιμή υψηλότερη ακόμη και από αυτή της γαλλικής σαμπάνιας. Αυτό συμβαίνει γιατί έχει αποδειχτεί ότι το γάλα γαϊδούρας έχει θεραπευτικές ιδιότητες, είναι χαμηλό σε λιπαρά και υψηλό σε πρωτεΐνες και βιταμίνες. Δεν χρειάζεται παστερίωση και είναι το κοντινότερο στο μητρικό γάλα του ανθρώπου.

Οι θεραπευτικές του ιδιότητες για ορισμένες παθήσεις είναι γνωστές από την αρχαιότητα, όπως και οι καλλυντικές του ιδιότητες. Οι αρχαίοι Έλληνες το θεωρούσαν μια άριστη θεραπεία για διάφορες ασθένειες, οι Ρωμαίοι το εξιμνούσαν ως ένα ποτό πολυτελείας. Ο Ιπποκράτης το συνιστούσε για όλα τα είδη των ασθενειών και των παθήσεων.

Η βασίλισσα Κλεοπάτρα έκανε μπάνιο καθημερινά με γάλα γαϊδούρας για να διατηρήσει την ομορφιά και την νεότητα του δέρματός της. Λέγεται ότι κάθε φορά που ταξίδευε κάπου μετέφερε μαζί της 500 γαϊδούρια(!) για να εξασφαλίσει τη καθημερινή της τελετουργία.

Παρακάτω αναφέρονται μερικές από τις χρήσεις του γαϊδουρόγαλου:

Διατροφικές

Οι διατροφικές χρήσεις του γάλακτος γαϊδουρινού περιλαμβάνουν:

1) Υποκατάσταση του ανθρώπινου μητρικού γάλακτος (η χρήση του ως το 1900 ήταν μέρος της καθημερινότητας σε νεογνά).

Πρόσφατες μελέτες έχουν δείξει ότι το γάλα γαϊδουριού θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως εναλλακτική λύση για το αγελαδινό γάλα για τα παιδιά με αλλεργικές αντιδράσεις στις πρωτεΐνες του αγελαδινού γάλακτος. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα παιδιά με αλλεργίες, ύστερα από μια μακρόχρονη χρήση γάλακτος γαϊδούρας δεν ξαναπαρουσίασαν κάποια αλλεργία και είχαν φυσιολογικό ποσοστό αύξησης για τις ηλικίες τους.

Για τα παιδιά, γενικότερα, για να κατοχυρώσουν την ανάπτυξη τους,

2) Οι ηλικιωμένοι με οστεοπόρωση

3) Αναρρώσαντες

4) Ως μια υγιή φυσική εναλλακτική λύση στη διατροφή.

Φαρμακευτικές

Το γαϊδουρόγαλο ήταν ευρέως γνωστό για τις θεραπευτικές του ιδιότητες και το χρησιμοποιούσαν στην ιατρική κατά την αρχαιότητα, καθώς και οι γιατροί το συνιστούσαν για τη θεραπεία όλων των ασθενειών και παθήσεων. Ενδεικτικά: Δηλητηρία από δαγκώματα φιδιών εξουδετερωθήκαν με γάλα γαϊδούρας. Ενίσχυση δοντιών και ίαση τους. Πόνος αρθρώσεων, δυσκολιότητα, άσθμα, έλκος στομάχου, συμπτώματα χαλάρωσης εμμηνόρροιας, πονόλαιμος και ίσως το σημαντικότερο την θεραπεία της φυματίωσης και πιο γενικά το βήχα κάθε είδους.

Το γάλα γαϊδούρας συνιστάται ιδιαίτερα σε:

- Παιδιά με αλλεργίες στις πρωτεΐνες των άλλων ειδών γάλακτος (από αγελάδα, από κατσίκια, από προβατίνα, ή και από καρπούς, όπως σόγια και αμύγδαλο)
- Παιδιά, που, σε γενικές γραμμές, θέλουν να ενισχύσουν την ανάπτυξη τους
- Ηλικιωμένα άτομα με προβλήματα οστεοπόρωσης

- Άτομα που είναι σε φάση ανάρρωσης από κάποια ασθένεια
- Άτομα που είναι πολύ ευαίσθητοποιημένα σε θέματα υγιεινής διατροφής.

Να μη ξεχνάμε δε ότι το γάλα γαϊδούρας χρησιμοποιήθηκε πρόσφατα, τη δεκαετία του 1970 στην Ελλάδα ως μια πολύ αποτελεσματική θεραπεία για τον κοκίτη!

Μήπως θα έπρεπε να κινήσει το ενδιαφέρον και των δικών μας παραγωγών γάλακτος;

Ζωγλοπίτικα Διηγήματα του Λάμπρου Γριβέλλα

Οι Καλικάντζαροι. Τα δαιμονικά των Χριστουγέννων

Τα κακάσχημα διαβολάκια, οι καλικάντζαροι ή καρκάντζαλοι ή κωλοβελώνηδες, όπως τους λέει ο λαός με διάφορα ονόματα σ' όλα τα μέρη της πατρίδας μας, ήταν στα παλιά τα χρόνια οι τακτικοί μουσαφίραϊοι του δωδεκαήμερου των Χριστουγέννων. Η προέλευσή τους χάνεται στην αχλύ του μύθου. Άλλοι τους θέλουν να προέρχονται από το "καλός Κάνθαρος" (Κοραής), άλλοι από τους "λυκοκάνθαρους" (Πολίτης), άλλοι από το "καλός κένταυρος" (Λώσων) και άλλοι άλλα πρεσβεύουν για την καταγωγή τους. Το πιθανότερο είναι να προέρχονται κατευθείαν από τη λατρεία του Διόνυσου και των σατύρων του και να πέρασαν στη νέα θρησκεία μαζί με τόσα άλλα.

Αυτά όμως πολύ λίγο ενδιέφεραν τη ματιά μου και τις άλλες γερόντισσες του χωριού, αφού την παρουσία των καλικάντζαρων την ένοιθαν κάθε λεπτό, την αισθάνονταν δίπλα τους, την οσμίζονταν, τους άκουγαν τις χειμωνιάτικες νύχτες του δωδεκαήμερου και μοναδική τους έγνοια ήταν να τους απομακρύνουν από το σπιτικό.

Σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση, για να μην ενοχλούν τους καλούς χριστιανούς, ο Θεός είχε κλεισμένους τους καλικάντζαρους στον κάτω κόσμο. Μη φανταστείτε όμως ότι κι εκεί κάθονταν ήσυχoi. Ολοχρονίς προίονιζαν το στύλο που κρατάει τη γη, τόσο επίμονα, που κοντά στα Χριστούγεννα κόντευαν να τον κόψουν και να μας αφανίσουν στα τάρταρα. Τότε είναι που ο καλός θεός τους άφηνε λύτερους για το γιορταστικό δωδεκαήμερο. Να βγουν επάνω στη γη για να ξεσκάσουν λιγάκι, γιορτές μέρες που είναι. Ώπου όμως να τους ξαναμαζέψουν οι παπάδες στη σκοτεινή φυλακή τους, του Σταυρού, ο στύλος έθρεφε εντελώς και οι καλικάντζαροι ... φτου κι απ' την αρχή, και

πάει λέγοντας.

Όταν έρχονταν, λοιπόν, τα Χριστούγεννα, στο χωριό, με τη γουρνοχαρά, είχαν κι αυτό το πρόβλημα ν' αντιμετωπίσουν: να προφυλάξουν δηλαδή καλά το κρέας, τα λουκάνικα, το λίπος, για να μην τα μαγαρίσουν τα παγανά. Την παραμονή των Χριστουγέννων ερχόταν πάντα ο αρχηγός τους, ο "Κτσός", που φαίνεται πως έκανε ανίχνευση του εδάφους και έστηνε το στρατηγείο του σε κάποιο σκοτεινό ερείπιο ή κάτω από την καμάρα παλιές γέφυρας ή στα χαλάσματα κάποιου ερειπωμένου νερόμυλου. Διόλου δεν είναι περιεργό που ο αρχηγός τους ήταν κουτσός, γιατί όλοι οι καλικάντζαροι είχαν κάποιο κουσουρί:

άλλος κουτσός, άλλος κουλός, άλλος ξεπλατισμένος κι όλοι τους γενικά ασχημομούρηδες με μεγάλα σουβλερά δόντια, αραιό γενάκι και πεταμένα αυτιά.

Ανήμερα του Χριστού έπζηζαν τα λαγκάδι, οι ζίγρες, οι σπηλιές και τα χαλάσματα από τα παράδοξα αυτά πλάσματα της φαντασίας. Όλη τη μέρα περίμεναν υπομονετικά κρυμμένα, ώσπου να νυχτώσει. Και, σαν έπεφτε το σκοτάδι, ξεχύνονταν ανυπόμονοι μέσα στη νύχτα, να παίξουν οι σκανταλιάρηδες με τους ανθρώπους, να διασκεδάσουν με τον τρόπο του ανύποπτου διαβάτη, του μοναχικού βοσκού, του έρημου μυλωνά. Αν έβαζες αυτί, άκουγες στα σοκάκια και στις στέγες τις παράξενες φωνές και τα καμώματά τους. Τουλάχιστο η ματιά μου τ' άκουγε και έπαιρνε όρκο για όλα αυτά.

Μακάρι όμως οι καλικάντζαροι να περιόριζαν το όργιό τους στους δρόμους και στις στέγες. Όχι, βέβαια! Αδυναμία τους ήταν τα κελάρια και οι κάμαρες των καλών χριστιανών. Ιδιαίτερα τα κελάρια έπρεπε να είναι καλά ασφαλισμένα όλες αυτές τις ημέρες, γιατί τα παγανά, αν κατάφεραν να τρυπώσουν μέσα σ' αυτά, μαγάριζαν τα τρόφιμα με ό,τι χειρότερο βάνει ο νους τ' ανθρώπου: βατράχους σουβλιστούς, σκαθάκια, σκουλήκια και τα παρόμοια. Δεν υπήρχε δε μεγάλο πρόβλημα γι' αυτούς να τρυπώνουν στα σπίτια των ανθρώπων. Όχι, βέβαια, από τις πόρτες που ήταν διπλοκλειδωμένες. Η είσοδος της προτίμησής τους ήταν οι καμινάδες, μπορούσαν όμως να μπουν και από την κλειδαρότρυπα ή τις χαραμάδες των παραθυριών. Έπρεπε, λοιπόν, να σφραγιστούν καλά όλες οι τρύπες, ώστε να εμποδιστεί η είσοδος των καλικάντζαρων στο σπίτι.

Η ματιά, που ήταν ο επιτελικός νους σ' αυτή την άμυνα και συντόνιζε, σαν καλός στρατηγός τις απαιτούμενες ενέργειες, έβαζε πίσω από κάθε πόρτα και από ένα κλωνάκι κέδρου, που φαίνεται πως τα βελονωτά φύλλα του αποθάρρυναν τους παράξενους νυκτερινούς επισκέπτες. Στο τζάκι έμπαινε ένα κομμάτι μάλλινο ύφασμα (πατσαβούρα), που, καθώς σιγοκαίγονταν, έβγαζε τόσο αποκρουστική οσμή, που, ακόμα και οι καλικάντζαροι, έπαιρναν των ομματιών τους.

Δεν πρέπει να ήμουν περισσότερο από οχτώ χρονών, όταν, μαζί με τη ματιά μου, τη ζούσα κι εγώ και την πίστευτα ολότελα αυτή την ιστορία. Αποβραδής γίνονταν όλες οι προετοιμασίες με μεγάλη προσοχή. Και σαν πέφταμε για ύπνο, είχαμε στημένο τ' αυτί μην ακούσουμε κάποιον ύποπτο θόρυβο. Κάθε φορά που κάποιος γάτος πηδούσε στην τσιγκοσκέπαστη στέγη του υπόστεγου ή κάποιο μεγάλο ποντίκι έτρεχε στο ταβάνι, η ματιά έβγαζε από τη φαρέτρα της μια ακόμα πατσαβούρα, την έριχνε στη φωτιά και άρχιζε τα ξόρκια και τα πατερνήματά της. Εμείς οι μικροί παγώναμε από το φόβο μας. Και βέβαια, ποιος λογάριζε τότε τη φριχτή μυρωδιά που αναδύονταν, μπροστά στον κίνδυνο να μπουν οι καλικάντζαροι στο σπίτι!

Δώδεκα μέρες οι ίδιες κάθε βράδυ προετοιμασίες, το ίδιο καρδιοχτύπι, ώσπου νάρθει του Σταυρού, να περάσει ο παπάς με την αγιαστούρα του και να διώξει και τον τελευταίο καλικάντζαρο...

Στα τελευταία χρόνια της ζωής της, μετά τον πόλεμο, όταν πια γίναμε άνδρες, η ματιά έδειχνε ν' αδιαφορεί για τους καλικάντζαρους. Ούτε κέδρα πίσω από τις πόρτες ούτε πατσαβούρες στη φωτιά. Όταν τη ρώτησα το γιατί, μου αποκρίθηκε με πολλή σοβαρότητα:

-Τώρα πια δεν έρχονται, πιδί μ', τα παγανά, γιατί ο κόσμος έγινε χειρότερος απ' αυτά!

Γράφτηκε το Δεκέμβριο του 1972 και παρουσιάστηκε, ως μονόπρακτο, από το Παιδικό Χορευτικό της Μαίρης Ιωαννίδου, στη χριστουγεννιάτικη γιορτή του ίδιου έτους.

Στο Παλιχώρι (Παλιοζωγλόπι)

Οι παλιοί Ζωγλοπύτες, απ' ότου μετεγκαταστάθηκαν στη σημερινή Ραχούλα, το παλιό χωριό, που σήμερα το λέμε Παλιοζωγλόπι, εκείνοι το έλεγαν Παλιχώρι, με το ι της κατάληξης άτονο.

-Πού ήσαν σήμερα;
- Σήμερα πήγα στο Παλιχώρι...

Μέχρι το 1945 περίπου όλες οι οικογένειες του χωριού το καλοκαίρι, κατά τις είκοσι Ιουλίου, αφού τελείωνε ο αλωνισμός των σπηρών και συγκεντρωνόταν η σοδειά στις αποθήκες, έβγαζαν τα παιδιά με τους γέροντες στο Παλιοζωγλόπι για παραθέρηση. Εκείνη την εποχή παραθέριζαν στο Παλιοζωγλόπι και πολλές οικογένειες από την Καρδίτσα. Όσοι ήταν ικανοί για δουλειά, παρέμεναν στο κάτω χωριό και ανέβαιναν στο Παλιοζωγλόπι μόνο τα Σαββατοκύριακα και τις μεγάλες γιορτές.

Ο πατέρας μου είχε στήσει ένα καλυβάκι στη ρίζα μιας μεγάλης καρδιάς και εκεί μας έβγαζαν για παραθέρηση με συνοδό τη ματιά μου. Το θυμάμαι καλά εκείνο το καλυβάκι. Αν και ήμουν 8-10 χρονών, έσκυβα για να μπω μέσα. Περισσότερο έμοιαζε με καταφύγιο! Η ματιά περιπολιόταν το κήπο με τα φασολάκια, τις κολοκυθίδες και άλλα ζαρζαβατικά, τον πότιζε ταχτικά, τον σκάλιζε και πρόσεχε να μην τον "χαλάσουν" οι γίδες! Κατά τα άλλα περνούσε καλά. Εκεί δίπλα είχε τη δική του καλύβα ο αδερφός της ο Γιωργούλης και ο ανηψιός της ο Μάρκος που παραθέριζαν εκεί με τις οικογένειές τους. Η ματιά, αφού μαγειρεύε, ό,τι τελειοσπάντων έστελναν από το χωριό ή τα φασολάκια και τα κολοκυθάκια από τον κήπο, περνούσε την υπόλοιπη μέρα της στο κουβεντολόι με τους συγγενείς της.

Δική μου φροντίδα ήταν οι γίδες. Είχαμε 3-4 γίδες, γαλάρες καλές, που με τη άφθονη και καλής ποιότητας τροφή που εύρισκαν στο Παλιοζωγλόπι και με το δροσερό περιβάλλον, έδιναν άφθονο γάλα, που μας έφτανε και μας περισσεύε. Το πρωί τις έβγαζα στη μηλιά του Πόλκου, κι εκείνες κατέβαιναν το μονοπάτι που είχαν οι ίδιες χαράξει, περνούσαν το νεραύλακο του Τσαγκάρη και κατέβαιναν στο ποτάμι. Αφού έπιναν δροσερό νεράκι, ανέβαιναν την απέναντι πλαγιά, βόσκοντας στο "Καμένο", και έφταναν ως τη ράχη της "Νεραΐδας". Στην ίδια πλαγιά έβγαζαν τις γίδες τους και άλλα γειτονόπουλα. Ο υπόλοιπος χρόνος ως το μεσημέρι, ήταν ολοδικός μας. Αρχίζαμε το παιγνίδι από την αυλή του Προφητηλίου και φτάναμε ως κάτω στου Φραγκούλη. Παιγνίδι απόλαυση! Και τι δεν παίζαμε: "την πόλη", "κυνηγητό", "σκατούλια", "αντάρτες και Γερμανοί" και άλλα πολλά.

Με τον Προφήτη είχα αναπτύξει ιδιαίτερη σχέση. Ενώ συνήθως με τρώμαζαν τα μισοσκότεινα εξωκλήσια με τις αγριωπές μορφές των Αγίων που φάνταζαν απειλητικές και ποτέ δεν έμπαινα μόνος μου, με τον Προφήτη είχα αναπτύξει μια οικειότητα. Τον θεωρούσα, κατά κάποιον τρόπο, δικό μου άνθρωπο, σαν τον παππού μου, ας πούμε. Στεκόμουν μπροστά στην εικόνα του και παρατηρούσα τη γαλήνια μορφή του με την κάτασπη γενειάδα, αλλά προπαντός θαύμαζα το πύρινο εκείνο άρμα που τον ανέβαζε στον ουρανό. Τέτοια μόνο ο Θεός κάνει, σκεφτόμουν. Πού να φανταζόμουν τότε τα Κανάβεραλ και τα Κοζλοτουί!

Είχαμε όμως το νου μας και στις γίδες, μην έρθουν "αποδώθε" και μπουν σε κανέναν κήπο! Καθένας από εμάς επισκοπούσε την απέναντι πλαγιά με προσοχή, να δει πού βρίσκονται οι γίδες του ή ν' ακούσει το χαρακτηριστικό ήχο κάποιου γνώριμου κουνουριού. Το μεσημέρι οι γίδες χορτασμένες κατέβαιναν στο ποτάμι, ξαναέπιναν νερό και επέστρεφε κάθε κοπαδάκι στη αυλή του, με τα μαστάρια τους γεμάτα γάλα. Εμείς τις περιμέναμε να τις μαζέψουμε, μη μπουν στους κήπους των χωριανών, γιατί, όσο χορτασμένες κι αν ήταν, τους κήπους ποτέ δεν τους περιφρόνουσαν. Η ίδια διαδικασία επαναλαμβανόταν και το απόγευμα, όταν έπεφτε ο ήλιος, κατά τις πέντε.

Όσο οι γίδες ήταν δεμένες στα παλούκια τους, εμείς ήμασταν ελεύθεροι. Πριν καταπιαστώ με ό,τιδήποτε άλλο, έπρεπε να φέρω κρύο νερό της ματιάς μου. Κάθε φορά, μόλις έδενε τις γίδες στα παλούκια τους, άκουγα την ίδια πάντα παράκληση:

-Αντι, χρυσέ μ', πάρι του λαΐνι, να φέρ'ς κρύο νερό απ' τη βρύση. Αντι να ζή'εις χίλια χρόνια!

Εκείνο το λαγίνη με ξεθώανε όσο να βγάλω τον ανήφορο, αλλά το έκανα ευχαρίστως, γιατί μετά θα ήμουν ελεύθερος. Ροβολούσα στο λαγκάδι που οδηγεί στη βρύση του Τσιόκη, έπαιρνα το δρομάκι απέναντι και πήγαινα στο καλύβι της άλλης ματιάς μου, της Τίγκαινας, να παίξω με τα Παπαδημητρουίλια. Η ματιά είχε μεγαλύτερο από το δικό μας και πιο περιποιημένο καλύβι και απέξω είχε μια μεγάλη κρεβάτα, στρωμένη με ελατόματσες. Σε απόσταση λίγων μέτρων ήταν το σπίτι του Θύμιου, σπίτι δίπατο: ισόγειο που χρησίμευε για μαγειρείο και όροφο που έμενε η οικογένεια. Εγώ τότε το έβλεπα σαν παλάτι! Πέρι, που πήγα στα εγκαίνια του μουσείου Φλωράκη, είδα εκεί δίπλα, ό,τι απόμεινε από το παπαδημητρουίλιο. Μονομιάς ξύπνησαν παλιές μνήμες, ζωντάνεψαν και τα πρόσωπα που ζούσαν εκεί. Αυτό το σπίτι, που την εποχή εκείνη το έβλεπα αρχοντόσπιτο, τώρα πια φαινόταν ξεφτισμένο, μικρό, συρρικνωμένο, θλιβερό απομεινάρι μιας άλλης εποχής. Έμοιαζε κι' εκείνο ν' απορεί, γιατί στέκεται ακόμα εκεί, σε μια άλλη εποχή και σ' έναν κόσμο αλλιώς.

Από χρόνια ήθελα να επισκεφθώ τα παιδικά λημέρια μου στο Παλιοζωγλόπι και πέρισι το αποφάσισα.

Μαγευτική η φύση. Πρώτος σταθμός στη Δέση. Άφθονα τα νερά, μεσουνότης του Αυγούστου, τρέχουν με πάταγο ανάμεσα στις μεγάλες κροκάλες. Τα κολχικά και τα κυκλάμια δίνουν το δικό τους τόνο στο υγρό τοπίο, κάτω από τα αιωνόβια πλατάνια.

Αφήνω το δρόμο και μπαίνω στη ρεματιά. Πιο κάτω περνώ στην αριστερή όχθη της και παίρνω το δυσδιάκριτο, ανάμεσα στις ψηλές φτέρες, μονοπάτι που οδηγεί στην αυλή του Προφητηλίου. Οι παλιές στράτες έχουν κλείσει και οι φασολόκηποι των παιδικών μου χρόνων έχουν γίνει φτερούσια. Οι μνήμες σαν φαντάσματα χοροπηδούν τριγύρω. Εδώ ήταν του πατέρα μου το φτωχολόγιο, παρέκει του Πόλκου το καλυβόσπιτο. Να και η μεγάλη πλακερή κοτρώνα που ξαπλώναμε κάτω από την κρανιά, όταν ήμασταν παιδιά. Το παχύ στρώμα από χρυσοκίτρινα βρύα δείχνει πως χρόνια θα 'χει να ξαπλώσει πάνω της παιδικό κορμάκι!

Ψάχνω με το μάτι για τη μεγάλη μηλιά και τη μουριά με τις αδρές κόκκινες μούρες. Μάταιος κόπος: έχουν από χρόνια πολλά κοπέι. Παίρνω το γνώριμο μονοπάτι που οδηγεί στην αυλή του Προφητηλίου. Είναι το μέρος που πάντα με γοήτευε. Θέλεις οι λυγρές βαλανιδιές και τ' ανάρια έλατα που αφήνουν μικρές χαραμάδες στις ηλιαχτίδες, θέλεις ο Ίσκιος του Προφήτη, χαρίζουν θαλπωρή και γαλήνη στις αποσταμένες ψυχές. Ίσως αυτά να οδήγησαν και το Χαρίλαο να ζητήσει εκεί την αιώνια ανάπαυση. Η παλιά εικόνα των παιδικών μου χρόνων είναι το μόνο που απέμεινε από τα παλιά. Ο προφήτης, ανεβασμένος στο πύρινο άρμα του οδεύει γαλήνιος προς το ουράνιο ενδιαίτημά του. Στα χείλη μου κρέμεται το κρίσιμο ερώτημα:

-Εσύ, που στον καιρό σου ήσουν μεγάλος Προφήτης, βλέπεις κάποιο φως στο τούνελ για τη χώρα που αιώνες σε φιλοξενεί;

Αλλά οι Προφήτες δεν απαντούν πια.

Ένα αγιοκέρι στον Προφήτη, ένα τροπάρι παράφωνα ψαλμένο και σε λίγο βρίσκομαι στου Τσιόκη τη βρύση, την ανακαινισμένη. Εδώ ο μαστρο-Γιώργος έκαμε στέρεα δουλειά.¹ Τα χρήματα των συλλόγων μας έπιασαν τόπο. Λίγη ανάπαυση στο πέτρινο πεζούλι της βρύσης, που στο κεφαλόβρυσό της φιλοξενεί την "τάμπα"² που έπαιζαν οι μακρινοί πρόγονοί μας, απόλαυση και δροσιά με το παγωμένο νεράκι της και να 'ρχονται σμήνος οι αναμνήσεις...

Το μονοπάτι που οδηγούσε από τη βρύση στο μεσοχώρι, στου "Λιανού τον έλατο" και στην "Καρού τσ' Παναΐας" δεν υπάρχει πια. Οι στρογγυλές κροκάλες που πλήγναν τα παιδικά γυμνοπόδαρά μας έχουν παραμεριστεί και τη θέση τους πήρε ο αυτοκινητόδρομος που οδηγεί ως τη αυλή του Προφήτη, στον "Πέρα Μαχαλά" και ακόμα παραπέρα...

Κατηφορίζω το στενό μονοπάτι και επισκέπτομαι πρώτα τη βρύση του Καλό(γ)ερου και ύστερα της Σταύραινας, στην αυλή της Παναγίας. Οι τρεις βρύσες και τα τρία εκκλησάκια είναι ό,τι απόμεινε από το παλιό Ζωγλόπι. Με κάθε θυσία πρέπει να μείνουν και να περάσουν στα παιδιά και στα εγγόνια μας. Είναι η ιστορία των προγόνων μας, η ιστορία μας.

Ανηφορίζω προς τα Δέντρα. Πρώτη στάση στο παλιό αρχοντικό του Ζωγλοπύτη, που πέρασε στο γαμπρό του Τσιοκίκα και εμείς οι νεότεροι το θυμηθήκαμε στην κατοχή του μακαρίτη δασκάλου μας Βαγγέλη Τζωαννόπουλου. Οι παλιές δόξες του κείναι σε σωρούς ερειπίων. Στους γυμνούς τοίχους του διαβάζεις την ιστορία του Ζωγλοπιού. Ποσοί άραγε σημαντικοί της εποχής του φιλοξενήθηκαν εδώ, κλέφτες και αρματολοί και τούρκοι μπέηδες! Και πρώτος απ' όλους ο Καραϊσκάκης, ο "στρατάρχης της Ρούμελης", που έστησε το στρατηγείο του στα "Δέντρα".

Για μας που έχουμε κάποια ηλικία, το Παλιοζωγλόπι είναι... απαγορευμένη περιοχή, γιατί οι μνήμες ξεπηδούν σαν χείμαρρος και σου προσφέρουν τόσες συγκινήσεις που σου σφίγγουν επικίνδυνα την ανάσα.

Γράφτηκε τον Αύγουστο του 2005

1. Η βρύση του Τσιόκη προσχώθηκε από τον κυκλώνα "Ιανός". Παρότι πέρασαν από τότε 4 χρόνια, η βρύση δεν αποκαταστάθηκε.

2. Η "τάμπα" που ήταν εγχάρκτη σε πλακερή πέτρα και στερεωμένη στο κεφαλόβρυσό του Τσιόκη, το παιγνίδι που έπαιζαν οι προπάπποι μας, αφαιρέθηκε - άγνωστο από ποιους - πριν από το Ιανό. Δεν είδαμε από τις τοπικές αρχές ούτε μια καταγγελία.

Το χρονογράφημά μας

Ο πρώτος κατακλυσμός της Θεσσαλίας Δευκαλίων και Πύρρα

"Όσα μύθια, τόσ' αλήθεια", έλεγαν οι παλιότεροι. Προσέξτε τον παρακάτω μύθο για τον κατακλυσμό που θρυλείται ότι έγινε την εποχή του Δευκαλίωνα και της Πύρρας, πριν από 9700 χρόνια, κατά τον Ηρόδοτο, και θα βρείτε πολλές ομοιότητες με τις σύγχρονες πλημμύρες που απειλούν όχι μόνο τη Θεσσαλία, αλλά τον κόσμο όλο, αρκεί ν' αντικαταστήσετε ορισμένες λέξεις με άλλες του καιρού μας, όπως:

Δίας= Η δύναμη της φύσης.

Λυκάονας= ο άνθρωπος που αλόγιστα καταστρέφει τη φύση.

Κατακλυσμός= η φύση, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, τιμωρεί.

Παγκόσμιος κατακλυσμός= η άνοδος της στάθμης της θάλασσας που θα προέλθει από το λιώσιμο των παγετώνων.

Προμηθείς= Οι επιστήμονες που κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου, αλλά κανείς δεν ακούει.

Φύξιος Δίας= τι να σου κάμει κι αυτός...

Ο μύθος: Κατά την αρχαία ελληνική μυθολογία ο μεγάλος κατακλυσμός ήταν του Δευκαλίωνα, του βασιλιά της Φθίας(ΝΑ Θεσσαλία) και γιου του Προμηθέα. Ο κατακλυσμός του Δευκαλίωνα, τοποθετείται γύρω στο 9.700 π. Χ, όταν συνέβη η υπερχειλίση της Μεσογείου στην Μαύρη Θάλασσα. Ο Ηρόδοτος μας δίνει την πληροφορία, ότι την εποχή του Δευκαλίωνα στην Θεσσαλία υπήρχε θάλασσα, όπως βεβαιώνεται και από το όνομα που της δόθηκε. (Θεσσαλία - θέση θάλασσας - αλός, στα αρχαία Ελληνικά).

Ο κατακλυσμός του Δευκαλίωνα προκλήθηκε από την οργή του Δία ενάντια στο γιο του Πελασγού, τον Λυκάονα. Επειδή, όταν ο Δίας μεταμφιεσμένος σε φτωχό ταξιδιώτη, επισκέφτηκε τους γιους του Λυκάονα, αυτοί θυσίασαν μυστικά τον αδελφό τους Νύκτιμο και τον κομμάτιασαν για να φτιάξουν σούπα, την οποία και πρόσφεραν στο Δία. Ο Δίας δεν εξαπατήθηκε και τιμώρησε τους γιους του Λυκάονα, μεταμορφώνοντάς τους σε λύκους, ενώ επανέφερε στη ζωή τον Νύκτιμο.

Η οργή του Δία ήταν τέτοια για τον ξεπεσμό των ανθρώπων που όταν επέστρεψε στον Όλυμπο, αποφάσισε να στείλει έναν κατακλυσμό με σκοπό να αφανίσει το γένος των ανθρώπων. Τότε ο Προμηθέας, που έμαθε τι σχεδίαζε ο Δίας - ήταν μαρτυρία και τιμωρήθηκε σκληρά από το Δία - ειδοποίησε το γιο του, το βασιλιά της Φθίας Δευκαλίωνα για ό,τι επρόκειτο να συμβεί. Έτσι ο Δευκαλίωνας κατασκεύασε μία κιβωτό, την οποία

γέμισε με διάφορα εφόδια κι επιβίβαστη σε αυτήν μαζί με την γυναίκα του την Πύρρα και την κόρη του Επιμηθέα (αδελφός του Προμηθέα).

Η πλημμύρα του Δία κάλυψε ολόκληρο τον κόσμο, και αφάνισε το ανθρώπινο είδος εκτός από τον Δευκαλίωνα και τη γυναίκα του, την Πύρρα. Το πλοιάριό του περιφερόταν

για εννέα μέρες και εννέα νύχτες, μέχρι που προσάραξε, τη δέκατη μέρα, στον Παρνασσό. Όταν σταμάτησε η καταιγίδα, και υποχώρησαν τα νερά, ο Δευκαλίωνας και η Πύρρα κατέβηκαν στην ξηρά και έκαναν θυσία στον Φύξιο Δία (προστάτη των φυγάδων).

Ο θεός που επικαλέστηκε ο θεοσεβής Δευκαλίωνας έστειλε τον Ερμή για να τους μεταφέρει την υπόσχεση ότι ο Δίας θα πραγματοποιούσε την πρώτη ευχή τους, να δώσει και πάλι ζωή στο ανθρώπινο γένος. Έτσι ο Δευκαλίων και η Πύρρα προκειμένου να αναγεννηθεί το ανθρώπινο γένος, με τις οδηγίες του θεού, άρχισαν να πετάνε πέτρες πίσω από την πλάτη τους. Οι πέτρες που πετούσε ο Δευκαλίωνας μεταμορφώνονταν σε άνδρες και αυτές που πετούσε η Πύρρα μεταμορφώνονταν σε γυναίκες. Από την πρώτη πέτρα που πέταξε ο Δευκαλίωνας προήλθε ο Έλληνας, γενάρχης των Ελλήνων. Οι άνθρωποι που δημιουργήθηκαν από τις πέτρες ονομάστηκαν λαός, δηλαδή οι άνθρωποι που γεννήθηκαν από τις πέτρες (λάας = πέτρα).

Ο θρύλος του Δευκαλίωνα όπως γράφτηκε από τον Ησίοδο, έχει αρκετές ομοιότητες με τον μύθο του κατακλυσμού του Νώε. Το επιμύθιο του όμως εξηγεί - έστω και αλληγορικά- τα αίτια των σημερινών, αλλά και των μελλοντικών φυσικών καταστροφών.-

Διογένης ο νέος

Φθινόπωρο

Χειμώνιασε και φεύγουν τα πουλιά γοργά ο πελαργός τα πελαγώνει κι η φλόαρη χελιδονοφωλιά χορτάρισε παντέρημη και μόνη.

Του σπίνου χάθηκε η γλυκιά λαλιά, φοβήθηκε ο μελισσοουργός το χιόνι, κι η σουσουράδα κάτω στην ακρογιαλιά δεν τρέχει, δεν πηδά, δεν καμαρώνει.

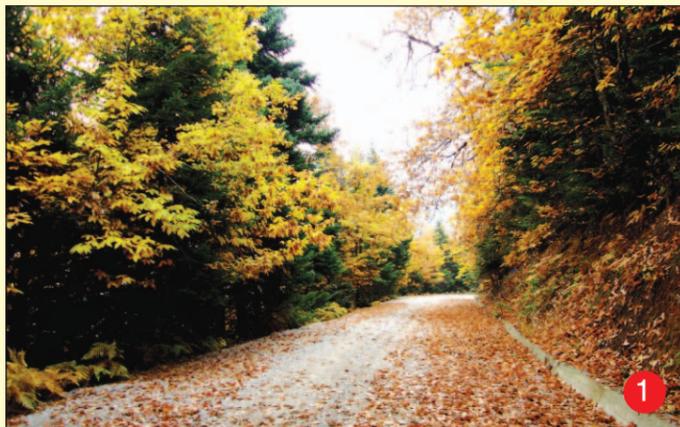
Στης λυγαριάς τ' ολόξερο κλαδί, του φθινοπώρου φτωχικό παιδί, ο καλογιάννος πρόσχαρος προβάλλει.

Με λόγια ταπεινά και σιγανά, μικρός προφήτης πτερωτός, μηνά την Άνοιξη, που θα γυρίσει πάλι.

Γεώργιος Δροσίνης

Χρώματα του φθινοπώρου

Επιλεγμένες εικόνες από τη φθινοπωρινή φύση του χωριού μας (Ραχούλα-Παλιοζωγλόπι-Ίταμος). Η φωτογράφιση έγινε από συντάκτη των "Ζ.Χ."

1. Ίταμος-Παλιοζωγλόπι
2. Πεσμένα φύλλα καστανιάς
3. Βελανιδιά κοκκινοκίτρινη

4. Δάσος Ιτάμου
5. Πουρδαλιά
6. Αγροικία στα Χάνια

